O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI MILLIY KITOB PALATASI
INV. № 221299

Ватанни севмак иймондандур!

ЎЗБЕКИСТОН ОВОЗИ

Ўзбекистон Халқ демократик партияси газетаси

1999 йил 16 декабрь, пайшанба ● № 148 (25.543).

Газета 1918 йил 21 июндан чиқа бошлаган

Ҳуқуқий жамият сари

Яқинда Инсон ҳуқуқлари бўйича миллий марказда «Ўзбекистонда аёллар ҳуқуқлари мониторинги самарадорлигини ошириш: биринчи тажриба, муаммо ва истиқболлар» мавзуига бағишланган халқаро конференция бўлди.

Уни Ўзбекистон хотин-қизлар қўмитаси раҳбари Дилбар Ғуломова кириш сўзи билан очиб, мамлакатимизда аёллар ҳуқуқларига риоя қилинишига қанчалик катта эътибор берилаётганлиги тўғрисида маъруза қилди.

Йиғилишда хотин-қизлар қўмитасининг вакиллари, вазирликлар ва давлат ташкилотлари ҳамда ўқув масканларининг мутасаддилари фаол қатнашдилар.

Бундай тадбирларнинг ўтказилиши ижтимоий ва ҳуқуқий муаммолар ечимига ижобий таъсир қилиши таъкидланди.

Ҳусниддин БЕРДИЕВ

Ислом Каримовнинг бухоролик сайловчилар билан учрашуви

Янги аср арафасида, минг йилликлар туташган тарихий даврда Ўзбекистон халқи ўз келажагини белгилайдиган жараён — Президент сайловини ўтказади. Истиқлолдан сўнг ўз тақдирини ўзи белгилаш ҳуқуқини қўлга киритган элимизнинг бу жараёнда фаол иштироки унинг онгидаги ўзгаришларнинг, янгича тафаккурининг белгисидир.

Мамлакат Президенти сайловида Фидокорлар миллий демократик партиясидан номзоди кўрсатилган Ислом Каримовнинг Бухоро вилояти сайловчилари билан учрашувида ҳам бу яққол намоён бўлди.

Учрашувни Ўзбекистон Президенти сайловини ўтказиш бўйича 3-Бухоро округ сайлов комиссияси раиси Комил Муқимов очди.

Президентликка номзоднинг ишончли вакили Ортиқ Вафоев Ислом Каримовнинг таржимаи ҳоли ва сайловолди дастури билан таништирди. Таъкидланганидек, мамлакатимизда жадал амалга оширилаётган ислоҳотларнинг ташаббускори бўлган Ислом Каримов халқимизнинг янгича тафаккури пойдеворини, баркамол авлодни тарбиялаш, аждодлар меросини тиклаш ва ўрганиш, Ватанимизда тинчлик ва барқарорликни таъминлаш борасидаги улкан ишларнинг раҳнамоси ва кафолати ҳамдир. Шу боис ҳам юртимиз аҳли давлатимиз раҳбарининг ички ва ташқи сиёсатини ҳар томонлама қўллаб-қувватламоқда.

Учрашувда Президентликка номзод Ислом Каримов нутқ сўзлади.

У бухоролик деҳқонларни ғалла, пахта етиштириш борасидаги муваффақиятлари билан муборакбод этди. Вилоят мамлакатимиз тараққиётида, унинг ижтимоий, иқтисодий, маданий ҳаётида муҳим ўрин тутишини алоҳида таъкидлади. Кейинги йилларда Бухорода иқтисодиётнинг барча соҳаларида сезиларли ютуқларга эришилди.

Айниқса, истиқлол шарофати билан бунёд этилган Бухоро нефтни қайта ишлаш заводи иқтисодиётимизнинг гигант корхоналаридан бирига айланди. Ҳозир вилоятда 26 қўшма корхона фаолият кўрсатяпти. Улар орасида Хитой билан ҳамкорликда ташкил этилган пиллани қайта ишловчи, АҚШ билан ҳамкорликдаги мармар плиталар ишлаб чиқарувчи, Ҳиндистон билан ҳамкорликда дори-дармон ишлаб чиқарувчи қўшма корхоналар шулар жумласидандир.

Мустақиллик йилларида вилоят аҳолисини табиий газ ва тоза ичимлик сув билан таъминлашда ҳам сезиларли ишлар қилинди. Рақамларга эътибор беринг: 1991 йилда аҳолини табиий газ билан таъминлаш 46,4 фоизни, қишлоқларда эса бу рақам 17,2 фоизни ташкил этарди. Қисқа вақт ичида бу рақам 85,3 ҳамда 77 фоизга етди.

Туризмни ривожлантиришга ҳам алоҳида эътибор берилади. Яқин йилларда Бухоронинг қадимий обидаларини зиёрат қилиш учун келувчи сайёҳлар сони икки баробар кўпаяди. Бунинг учун вилоятда барча имконият бор, деб таъкидлади юртбошимиз.

Сайловчилар номидан сўзга чиққан меҳнат фахрийси Расул Саломов, Когон туманидаги 3-мактаб бошланғич таълим ўқитувчиси Марҳабо Файзиева, Бухоро давлат университети рус филологияси кафедраси мудири Людмила Маврина, вилоят спорт қўмитасига қарашли 2-олимпия резервлари ўсмирлар махсус спорт мактабининг бош мураббийси, жаҳон чемпиони Собир Қурбонов, Бухоро тиббиёт институти талабаси Дилбар Наимова, Пешку туманидаги фермер хўжалиги бошлиғи Ёқуб Фаттоев, ғиждувонлик уста-кулол Алишер Нарзуллаев бутун мамлакатимизда бўлгани каби Бухоро вилоятида амалга оширилаётган бунёдкорлик ишлари, таълим-тарбия, тиббиёт, илм-фан ва бошқа соҳалардаги ютуқларда Ислом Каримовнинг ҳиссаси катта эканлигини таъкидлаб, сайловчиларни бўлажак сайловда унинг номзоди учун овоз беришга чақирдилар.

Ислом Каримов учрашувни якунлар экан, ўз шаънига айтилган самимий сўзлар учун бухороликларга миннатдорлик билдирди. Бу сўзларда эртанги кунга ишонч мужассам эканлигини таъкидлади.

***

Учрашувдан сўнг Ўзбекистон Президенти Ислом Каримов Бухоро шаҳридаги янги иншоотларни кўздан кечирди.

«Ҳумо» теннис мажмуи билан танишуви чоғида давлатимиз раҳбари иншоот лойиҳаси, унда томошабинлар учун яратилган қулайликлар билан қизиқди. Бундай спорт мажмуалари соғлом авлодни тарбиялашдек олий мақсадга хизмат қилишини айтди.

Ислом Каримов Бухоро шаҳри марказидаги Хотира майдонида ҳам бўлди. Ёдгорлик мажмуи хусусида ўз таклифларини билдириб, бундай масканлар одамларнинг хотира ва фахр ҳиссини уйғотувчи муқаддас даргоҳ бўлиши лозимлигини уқтирди.

Шунингдек, Ўзбекистон Президенти Давлат шошилинч тиббий ёрдам илмий марказининг Бухоро филиалини ҳам кўздан кечирди. Тўлиқ таъмирдан чиқарилиб, замонавий тиббий ускуналар билан жиҳозланган бу шифо масканида беморларга тезкор ёрдам кўрсатиш учун етарли шароит яратилган. Ислом Каримов соғлиқни сақлаш тизимини ислоҳ қилиш дастурига мувофиқ бундай муассасаларда барча учун малакали тиббий ёрдам кўрсатилиши, жиҳозланиши жиҳатидан эса етакчи хорижий давлатларникидан қолишмаслиги зарурлигини таъкидлади. Зеро, ислоҳотларнинг бош мақсади инсон манфаатларига қаратилгандир.

Беҳзод УСМОНОВ,
Илҳом САФАРОВ,
ЎзА мухбирлари

Ислоҳотлар истиқболини кўзлаб

Ўзбекистон Халқ демократик партиясидан Ўзбекистон Республикаси Президентлигига номзод Абдулҳафиз Жалоловнинг Хоразм вилояти сайловчилари билан учрашуви

11 декабрь куни Урганч шаҳрида Ўзбекистон Халқ демократик партиясидан Ўзбекистон Республикаси Президентлигига номзод Абдулҳафиз Жалоловнинг Хоразм вилояти сайловчилари билан учрашуви бўлиб ўтди. Унда сиёсий партиялар, хотин-қизлар, ёшлар ташкилотлари, меҳнат жамоалари, илмий, ижодий зиёлилар, маорифчилар, фуқаролар йиғинлари фаоллари вакиллари, журналистлар ва бошқалар иштирок этдилар.

Учрашувни Ўзбекистон Республикаси Президенти сайловини ўтказувчи 12-Хоразм округ сайлов комиссияси раиси Ибодулла Бойжонов олиб борди.

Президентликка номзод А.Жалоловнинг ишончли вакили Ўзбекистон ХДП Хоразм вилоят кенгаши иккинчи котиби, Урганч Давлат университети кафедра мудири, профессор Бахтиёр Рўзметов йиғилганларни номзоднинг таржимаи ҳоли билан таништирди. У ўз сўзида А. Жалолов етук олим, унинг фалсафа тарихи, ижтимоий фалсафа ва сиёсатшунослик соҳаларидаги илмий-тадқиқот ишлари нафақат мамлакатимизда, балки, дунёнинг қатор давлатларида ҳам маълум эканлигини ҳамда тан олинганлигини таъкидлаб ўтди. У мамлакатимизнинг, етакчи сиёсий партиялардан бири – Ўзбекистон Халқ демократик партиясига раҳбарлик қилаётган жамоат арбоби сифатида ҳам таниқлидир.

Ўзбекистон Президентлигига номзод Абдулҳафиз Жалолов учрашувда нутқ сўзлади. У мажлис иштирокчилари, фаоллар, сайловчилар вакилларига мурожаат этиб, Хоразм вилояти мамлакатимизда ўзига хос нуфузга эга эканлигини таъкидлаб ўтди. Авваламбор, бу – ўзбек халқи тарихига шарафли сатрлар битган ўлка, дунё тараққиётига беқиёс ҳисса қўшиб, Ватанимизни бутун жаҳонга танитган Муҳаммад Мусо ал-Хоразмий, Абу Райҳон ал-Беруний, Муҳаммад Ризо Огаҳий каби улуғ аждодларимизниинг она еридир. Бу – халқимизнинг мустақиллик ва рўшноликка бўлган кўп асрлик интилишларини, унинг ҳурлик, жасорат ва ватанпарварлик фазилатларининг ёрқин тимсоли бўлмиш Жалолиддин Мангубердининг диёри. Бугунги кунда қадимий ва доимо навқирон Хоразм вилояти мамлакатимизнинг иқтисодий ҳамда ижтимоий ривожига салмоқли ҳисса қўшаётган ҳудудлардан биридир.

Шунингдек, нотиқ ўз сўзида шундай улуғ заминда сайловчилар билан учрашиб турганлигидан мамнун эканлигини билдириб, мустақиллик йилларида мамлакатда амалга оширилган бунёдкорлик ишлари тўғрисида тўхталиб ўтди.

А. Жалолов йиғилганларни Ўзбекистон Республикаси Конституцияси, мамлакатнинг ҳаракатдаги қонунларга содиқлик, уларни изчиллик билан амалга оширишга виждонан хизмат қилиш, шунингдек, фуқароларнинг ҳуқуқлари ва эркинликларини рўёбга чиқариш йўналишида ишлаб чиқилган ўз сайловолди дастури билан таништирди.

Дастурнинг бош моҳияти, деди у, бу – Ўзбекистон мустақиллигини мустаҳкамлаш манфаатлари, мамлакатда демократик тартиботларни қарор топтириш, кучли фуқаролик жамияти ва унга мос давлат ҳокимиятини ҳамда бошқаруви тизимини барпо этиш, шунингдек, дунё ҳамжамиятидаги илғор давлатлар қаторидан Ватанимизнинг ўзига муносиб ўрин эгаллашини таъминлашдир. Ушбу стратегик мақсадларга эришиш учун дастурда бир қатор устувор сиёсий ва ижтимоий-иқтисодий вазифаларни амалга ошириш кўзда тутилмоқда.

Сиёсий жиҳатдан, уларнинг асосийси, бу — демократик ўзгаришларни янада чуқурлаштиришдир. Улардан кўзланган мақсад – амалий ҳокимиятга эга бўлган давлатнинг кучи унинг зўравонлиги билан эмас, балки, авваламбор, қонунларни онгли равишда бажарувчи ва фуқаролик жамиятининг турли институтлари орқали, жамият ҳамда давлат ишларини бошқаришда бевосита иштирок этувчи сиёсий ва ижтимоий фаол фуқароларга таяниши билан белгиланадиган ҳолатга эришишдир.

Бунинг учун жамият ҳаётида сиёсий партияларнинг аҳамиятини ошириш лозим. Бахтимизга, истиқлол боис, ҳаётимизнинг барча жабҳаларида яқин йилларгача танҳо ҳукмронлик қилган, «жамиятнинг сиёсий қуроли, унинг раҳбар ва йўналтирувчи кучи» вазифасини бажарган мустабидчилик партияси даври тугади. Энди, партиялар мутлақо бошқа вазифаларни ҳал этишлари лозим.

Бу, авваламбор, сайловчилар кўпчилигининг овозига эга бўлиш мақсадида, кўппартиялиликка асосланган демократик сайловларда қатнашишдир. Бу – сайловлар натижасига кўра, парламентда кўпчилик ўринни эгаллаган партия ёки парламентдаги етакчи партияга мухолифат мақомига эришишдир. Бу – партиянинг дастурий мақсадлари, сайловолди ваъдаларини амалга ошириш ва сайловларда партиянинг қўллаб-қувватлаган сайловчиларнинг хоҳиш-иродасини рўёбга чиқариш мақсадида парламентда партия фракциялари ҳамда давлат ҳокимиятининг маҳаллий вакиллик идораларида тегишли депутатлар гуруҳлари фаолиятларини ташкил этиш. Бу – партияларнинг сайловлар оралиғида, истиқболдаги сайловчиларгача, жамиятдаги ўз таъсирини кенгайтириш ва аҳоли томонидан ўз депутатлари фаолиятини қўллаб-қувватланиши учун, жамоатчилик фикрини ўз фойдасига фаол шакллантириш мақсадидаги тарғибот-ташвиқот ишларидан иборат.

Номзоднинг фикрига кўра, мамлакатимизда кўппартиялилик ва сиёсий муқобилликни ташкил этишнинг асосий мақсади ва мантиқи – айнан халқ манфаатларига сидқидилдан хизмат қилишнинг бенуқсон ишлайдиган жиддий мурватларини вужудга келтиришдадир. Сиёсий партияларнинг жўшқин фаолият кўрсатишига эришиш учун, ҳам қонунчилик жиҳатидан, шунингдек, ҳам жамиятнинг кундалик амалий ҳаёти жабҳаларида бунинг учун зарур бўлган барча шарт-шароитларни яратиш лозим.

Сиёсий партиялар, номзоднинг фикрича, давлат ва жамият демократик фаолиятининг муҳим ички манбаи бўлиб, улар замонавий, ривожланган давлатларда сиёсий ҳокимият масъулиятининг (етакчи партиялар тимсолида) ва ундаги жиддий назоратнинг (мухолиф партиялар) ишончли кафолатидир. Мазкур ҳолат барча давлат идоралари ва улардаги мансабдор шахсларни қонунга бўйсундириб, уларни ўз конституциявий бурчларини виждонан бажаришга йўналтиради.

Номзод **иқтисодий ислоҳотларни** амалга ошириш, иқтисодиётни янада демократлаштириш масалаларига катта эътибор берди.

Авваламбор, бу – иқтисодиётни мафкуравий қарашларга ва ижтимоий ақидапарастликка бўйсундиришдан холос этиш, унда чинакам эркин шахсий ташаббускорлик, тадбиркорлик ва рақобат мавжудлигини таъминлаш, маъмурий-бўйруқбозлик майллари ва хўжалик фаолиятига ўзбошимча аралашишларнинг бартараф этилиши каби, умумэътироф этилган, тамойилларини изчил амалга оширишни назарда тутади. Инсонни мулкнинг ҳақиқий эгаси қилмасдан, унинг самарали меҳнат қилишдаги ҳақиқий манфаатдорлигига эришиш мумкин эмас, деб таъкидлади номзод.

Иқтисодиётда таркибий ўзгаришларни янада чуқурлаштириш, солиқ сиёсатини такомиллаштириш, унинг рағбатлантирувчилик аҳамиятини кучайтириш масалалари ҳам алоҳида диққатга сазовордир. Ишлаб чиқарувчининг эркинлиги, унинг манфаатдорлигини рағбатлантириш, янги иш ўринларини тузиш, илғор техника ва технологияни ишга туширишни мақсад қилиб қўйган фаол инвестиция сиёсати – иқтисодий ўсиш жараёнини жўшқинлаштириб, ички бозорни мамлакатда ишлаб чиқарилган моллар билан тўлдиришга олиб келади. Бу – инфляцияни жиддий чеклаш, кундалик эҳтиёж молларига ва хизмат кўрсатиш турларига нархлар ошишининг олдини олишнинг таъсирчан усулидир. Ва, бунинг натижасида, – муҳим вазифа, — аҳоли фаровонлигини янада ошишига эришишдир.

Хоразм минтақасида ушбу вазифалар, Оролбўйи ва унга яқин ҳудудларга хос экологик муаммоларни ҳисобга олган ҳолда, ҳал этилиши лозим. Ўзбекистон Халқ демократик партиясининг дастури номзоднинг сайловолди дастури учун асос қилиб олинган, мазкур сиёсий ташкилот ташкил этилгандан буён она-табиатни аввайлаш, атроф-муҳитнинг экологик барқарорлигини сақлашга барчани даъват этаётир.

Ўзбекистон Халқ демократик партияси, халқаро институтлар ва жамғармалар иштирокида, атроф-муҳитни муҳофаза қилиш, Оролбўйи экологик, иқтисодий ва ижтимоий муаммоларини босқичма-босқич ҳал этиш масалаларида тенг ҳуқуқли, ўзаро манфаатли ҳамкорликнинг изчил тарафдоридир.

Бу мавзуни ривожлантириб, номзод келгуси авлодларга Ватанимизни озод, обод, гўзал, бой ҳолда қолдириш, ундаги ҳар бир инсон учун муносиб ҳаёт шароитларини яратиш тўғрисидаги ғамхўрлик ҳар бир Ўзбекистон фуқаросининг муқаддас бурчи эканлигини таъкидлади.

Номзод нутқида **ижтимоий сиёсат** масалалари муҳим ўрин тутди. Уларга тўхталар экан, у, ўзини аҳолининг заиф ва кам таъминланган қатламлари – пенсионерлар, ногиронлар, кўп болали ва кам таъминланган оилалар, ўқувчи ёшлар, қаровсиз қолган кексалар ва болаларга мақсадли ижтимоий ҳимоя кўрсатишни янада ривожлантиришнинг фаол ҳамда изчил тарафдори эканлигини қайд этди.

Шу муносабат билан, А. Жалолов барча учун, уларнинг даромадлари даражасидан қатъий назар, ҳар томонлама маълумот, касб, малакали тиббий хизмат олиш имкониятига эга бўлишини таъминлашга қаратилган ҳаракатлар бундан буён ҳам муттасил ривожланиши кераклигини уқтирди. Бу, фақатгина, давлат томонидан молиялаштириш ва унинг дотациялари ҳисобига амалга оширилиши шарт эмас.

Жамиятни маънавий янгилаш вазифалари тўғрисида тўхталар экан, номзод, айниқса, бунда Шарқ халқлари мингйиллик анъаналари ва ахлоқ-одоб меъёрларига амал қилишнинг муҳимлигини таъкидлаб ўтди.

Олимлар, ўқитувчи ва муаллимлар, ёзувчи ва шоирлар, журналистлар, санъатшунослар, маданий-оқартув муассасалари ходимларининг юксак ижтимоий мақоми, уларнинг жамиятдаги муносиб ўрни таъминлангандагина, турмушимизда ақлий салоҳият ва ижодий меҳнатни муносиб баҳолаганимиздагина маънавий янгиланиш вазифаларининг муваффақият билан ҳал этилишига эришиш мумкин, деди номзод. У, шунингдек, йиғилганлар эътиборини бошқа қатор диққатталаб масалаларга ҳам қаратди.

Учрашувда сўзга чиққан Янгиариқ туман ижтимоий таъминот бўлимининг бўлим мудири С.Авезова, «Маънавият ва маърифат» маркази Қўшкўпир туман бўлимининг раҳбари Й.Эшмуродов, Урганч тумани мусиқа мактаби директори Р.Раҳимов йиғилганларни мамлакатнинг янада гуллаб-яшнаши, унда халқ фаровонлигини ошириш, тинчлик ва осойишталик қарор топиши учун 2000 йилнинг 9 январь куни бўладиган Ўзбекистон Республикаси Президенти сайловларида фаол иштирок этишга даъват этдилар.

Ўзбекистон ХДП МК
матбуот хизмати

«Обуна — 2000»

Яшанг, Тўтихон опа!

Тўтихон опа Ҳазратишоҳнинг таниқли аёлларидан. Умрини эзгуликка тиккан, заҳматдан қочмайдиган опа. Эркаклар тинса тинадики, у тинмайди. Ширкатлар уюшмаси раисининг аллақачонлардан бери муовини.

Наманган шаҳридан олтмиш километр узоқда яшайдиган ҳазратишоҳликлар маданиятни ҳам, маънавиятни ҳам жойига қўйишади.

— Матбуот яқин дилкашимиз, маслаҳатгўйимиз, — дейди Тўтихон опа Икромова, — Айниқса, «Ўзбекистон овози» газетасига етадигани йўқ. Ахборотлар тиниқ, ўзига хос. Ҳар сонда мазза қилиб ўқийдиган, идрокингни жунбушга келтирадиган мавзулардаги мақолаларни айтмайсизми...

Эски танишлигимизга бордими, яна қўшимча ҳам қилиб қўйди:

— Сизнинг мақолаларингизниям кутамиз, ҳар сафар. Юртинг ҳақида пойтахтдан туриб хабар берсалар мароқли-да, ука.

Тўтихон опа бу йил ҳам севимли нашрига обуна бўлди. Йил бўйи газетамизни ўқийди, энди. Унга қўшилиб уюшма ишчи-хизматчиларидан Рустамжон Тожибоев, Маъмуржон Тошпўлатов, Абдуманноб Қаҳҳоров, Насиба Нурматова каби йигирмага яқин киши «Ўзбекистон овози»га ёзилишди.

Маҳмуджон ПАРПИЕВ,
«Ўзбекистон овози»
мухбири

Маълумки, Навоий шаҳридаги «Навоийазот» ишлаб чиқариш бирлашмаси республикамиздаги энг йирик саноат корхоналари сирасига киради. Шу боис ҳам корхонада ишлаб чиқарилган маҳсулотларга талаб катта. Бу ерда ишчи кучининг кўплиги эса меҳнат унумдорлигининг янада ошишига имкон бераяпти.

Сўнгги йилларда халқ истеъмол товарлари ишлаб чиқариш корхонаси жадал суръатларда ривожланмоқда.

Ҳозирда 100 турдаги истеъмол моллари ишлаб чиқарилаяпти. Жумладан, газлама, ип, кийим-кечак, тўшак қопламалари, мебель жиҳозлари, гилам-поёндозлар, уй-рўзғор буюмлари, махсус иш кийимлари сингари маҳсулотлар аллақачон ўз харидорларини топган.

Яқинда корхона жамоаси «Қайроққум» ҳамда «Хива» гилам фабрикаларидан тўқув дастгоҳлари келтириб, гилам тўқиш цехини ишга туширишди. Ҳозир бу ерда 100га яқин киши ишламоқда.

Суратларда: ип йигирувчи Юлдуз Ҳимматова ва гилам цехи.

Собир ЗУФАРОВ (ЎзА) олган суратлар

Владимир Путин ва Ислом Каримов пахтадан робита барпо этмоқда

Россия Бош Вазири ва Ўзбекистон Президентининг шанба кунги учрашуви давлатларимиз ва халқларимиз яқинлашуви борасида ҳали имкониятларимиз кўплигини яққол намоён қилди.

Ўтган шанба куни Владимир Путин Тошкентда меҳмон бўлиб турди, аниқроғи, қаттиқ меҳнат қилди. Россия Бош вазирининг ташрифи ҳар икки томон фикрига кўра, самарали бўлди: ҳарбий ва ҳарбий-техникавий соҳаларда ҳар томонлама ҳамкорликни янада чуқурлаштириш, Россия Президенти ҳузуридаги Ҳукумат алоқаси ва ахборот федерал агентлиги ҳамда Ўзбекистон Республикасининг Миллий хавфсизлик хизмати ўртасида ҳамкорлик тўғрисида шартномалар имзоланди. Шунингдек, ҳар икки давлат чегараларида божхона назоратини такомиллаштиришга ва ташқи савдо статистикаси борасидаги ҳамкорликка доир иккита муҳим протокол қабул қилинди. Шунингдек, яна бир мавзу — ҳар икки халқнинг кўп йиллик қардошлик алоқаларини сақлаб қолиш ва янада мустаҳкамлаш масаласи батафсил муҳокама қилинди. Кенгайтирилган таркибдаги делегациялар музокаралари давомида «Комсомольская правда» газетаси кутилмаганда диққат марказига чиқди. Аниқроғи, Ўзбекистоннинг ҳозирги кунига бағишланган мақола ҳамманинг эътиборини тортди («Портрет явления: русские бегут», «КП», 18.11.99 г.). Президент Ислом Каримов шуни афсус билан таъкидладики, газетада чоп этилган мақолада Ўзбекистоннинг миллий қаҳрамони Амир Темур шаънига ҳақоратомуз ибора ишлатилган. «Комсомольская правда» газетасининг шарҳловчиси Ўзбекистон Президенти билан учрашиб, ундан кечирим сўради...

— Ислом Абдуғаниевич, биз бундай мақолани атайлаб чоп этганимиз йўқ. Таҳририятимиз Ўзбекистонга, унинг кўп миллатли халқига, анъаналарига нисбатан катта ҳурмат билан қарайди...

— Мана, ҳозир сиз ўша музейда турибсиз... (суҳбатимиз Амир Темур музейида бўлиб ўтмоқда эди.- А.Г.) Бу бизнинг фахримиз, бизнинг миллий ифтихоримиз. Таъбир жоиз бўлса, давлатимиз ташкил топган ва бизга мерос бўлиб қолган даврнинг тимсолидир. Шу музей тимсолида биз одамларнинг энг беғубор туйғуларини уйғотмоқчимиз, уларнинг онгини, миллий ғururини шакллантирмоқчимиз.

Лекин бу ўринда гап бир миллатнинг иккинчисидан устунлиги ҳақида бормаяпти. Менимча, миллатчилик ва миллий ғурур ҳар хил тушунчалардир. Биз миллий ғурурни рағбатлантиришимиз керак. Бу ҳақда бунчалик эҳтиётсизлик билан гапириш ножоиз... «Комсомольская правда», менинг назаримда, халқлар ўртасида робита ясаши керак бўлган нашрдир.

— Фикрингизга қўшиламан. Биласизми, биз «СНГ»ни — «Страна нашей газеты» (газетамиз мамлакати) деб талқин қиламиз. Ҳатто шундай руки очганмиз.

— Менимча, бунда муболаға бор...

— Умуман, танқидингиз учун раҳмат.

— Эътибор берган бўлсангиз, мен ҳали ошириб бир нарса деганимча йўқ. Фақат ҳурматсизлик қилинганлигини қайд этдим.

— Дарвоқе, робита ҳақида... «Комсомолка» ҳозирги кунда Ўзбекистонда чоп этилмаяпти. Уни етказиб бериш ҳам қийин.

— Умуман, биз бу муаммоларни ҳам кўриб чиқишга тайёрмиз. Гап бўлиши мумкин эмас. Бизни газетангизнинг Ўзбекистондаги обрўйи масаласи ташвишга солаётгани йўқ. Бу борада ишлар жойида. Фуқароларимиз Россияга нисбатан ҳурмат-эътибор билан қарайди. Ўзингиз ишонч ҳосил қилганингиздек, русларга нисбатан халқимизнинг муносабати жуда яхши. Мени мамлакатимизнинг Россиядаги обрўйи масаласи ташвишлантиради. Чунки Ўзбекистондан сизга жуда кам ахборот боряпти. Агар Ўзбекистон ҳақида газетангизда эълон қилинганидек, таажжубланарли материаллар асосида мулоҳаза юритиладиган бўлса, бизни тери ёпинган, чопон кийган, соқол қўйиб, салла ўраган-у, қилич таққан ҳолда тасаввур қилишади...

— Йўқ, газета бу даражада паст кетмайди. Ислом Абдуғаниевич, фурсатдан фойдаланиб сўрашга ижозат берсангиз... Путин билан биргаликда ўтказган «шанбалигингизни» қандай баҳолайсиз?

— Менинг бу учрашувдан кўнглим тўлди.

— Умуман, ҳукуматимиз раиси Сизда қандай таассурот қолдирди?

— Бу — Путиннинг юртимизга биринчи ташрифи. Аввал биз Украина Президенти Леонид Кучманинг инаугурациясида учрашган эдик. Яширмайман: мен унинг хатти-ҳаракатларини диққат билан кузатиб боряпман. Менга унинг ўз нуқтаи назарини аниқ ифодалаши ва ўз фикрини қатъият билан — мен қаттиққўллик демаяпман, чунки сиз бу сўзни хуш кўрасиз — ҳимоя қилиши ёқади. Шунингдек, Путин ўз изчиллигини ҳам кўрсатди. Бу эса нафақат Россияда, балки ундан хорижда яшовчи сиёсатчиларда ҳам кам учрайдиган фазилат.

— Бирга ишлашингиз қийин кечмадими?

— Аксинча, осон бўлди! Биз кўп масалаларни муҳокама қилдик. Мудом хаёлимга бир фикр келиб турди: у ёки бу нуқтаи назарни Путиндан аввал ушбу лавозимда ишлаган ва мен яхши билган сиёсатчилар қандай баён этар эди? Энди шуни аниқ айтишим керакки, Владимир Владимирович улардан анча устун.

— Сизлар қандай сирли масалаларни муҳокама қилдингиз? Ростини айтинг, журналистларга айтилмаган гаплар ҳам бўлдими?

— Умуман олганда, матбуот ходимларидан бирор нарсани яшириш қийин. Ҳа, биз хавфсизлик, таҳдидга оид масалаларни муҳокама қилдик... Нафақат Ўзбекистон ва Марказий Осиё, шунингдек, Россиянинг барқарорлиги ҳам ана

(Давоми 2-бетда)

Владимир Путин ва Ислом Каримов пахтадан робита барпо этмоқда

(Боши 1-бетда)

шу масалаларнинг ечимига боғлиқ. Табиий: бу борадаги нуқтаи назарларимиз мос келди.

— Қандай масалалар юзасидан келишиш қийин бўлди?

— Россияга пахта етказиб бериш борасида. Биз бу масалани бир ярим соат муҳокама қилдик.

— Тил топиша олдингизларми?

— Бўлмасачи! Бу борада ҳужжат ҳам имзоланди.

— Унда, шунча пайт нима ҳақида тортишдингизлар?

— Россия биздан пахтани бартер асосида беришимизни сўрайди, баъзан талаб қилади. Яъни, биз сизга пахта етказиб берамиз, сиз бизга — қишлоқ хўжалиги машиналарини. Бизга эса қишлоқ хўжалиги машиналари эмас, валюта керак. Ўз миллий валютамизни мустаҳкамлаш учун.

— Шундай қилиб, қандай келишдингизлар?

— Бир-биримизни тушунишга ҳаракат қилдик ва умумий йўл топдик.

— Қандай йўл?

— Ҳар икки томон учун мақбул йўл.

— Аниқроғи ?

— Россияга етказиб бериш учун ҳар йили 200-250 минг тонна пахтани заҳиралаш ҳақида келишиб олдик ва буни ҳужжатда қайд этдик. Ҳисоб-китоб масалалари эса алоҳида ҳал этилади. Маъқулми?

— Бу Бош вазиримизга маъқул келган бўлса, биз ҳам розимиз. Бизга Ўзбекистон пахтаси жуда керак. Ислом Абдуғаниевич, берган баёнотларингизга қараганда, Россиянинг Чеченистонда тартиб ўрнатиш ниятини қўллаб-қувватлайсиз. Ғарбда эса, бунга муносабат бошқача... Сиз эски дўстлигимиз ҳурмати, бизнинг ёнимизни оласизми?

— «Ённи олиш» деганда, нимани назарда тутаяпсиз? Агар Россияни тўлиқ қўллаб-қувватлайман, десам, мени сафсатабозликда айблашингиз мумкин. Яқинда Истанбулда мени ҳамкасбларим — айрим йирик давлатлар, шу жумладан, Европа мамлакатлари раҳбарлари ўртага олиб, сўрашди: ўзаро гапда Чеченистон ҳақидаги фикрингни айт, деб. Қандай жавоб берганимни биласизми? Дедимки, Клинтоннинг нутқига эътибор беринг. У бу масалани икки қисмга ажратди. Биринчиси, биз Россия ҳудудининг даҳлсизлиги тарафдоримиз, ҳар қандай кўринишдаги, ҳар қандай шаклдаги террорчиликка қаршимиз. Лекин қўйилган масалани ҳал қилиш усуллари... бизни қаноатлантирмаяпти.

Мен ҳамкасбларимнинг эътиборини айнан шу жиҳатга қаратдим. Айтдимки: ҳатто АҚШ Президенти бу масалани аниқ ажратиб қўйди. Сизлар эса уни аралаштириб юбораяпсиз. Натижада шундай хулоса чиқадики, у ерда тинч аҳоли ҳалок бўлаётган экан, демак операцияни ўтказиш мақсади ҳам шубҳа туғдириши керак. Мақсадни усуллардан аниқ ажратиб олиш лозим.

— Сиз Владимир Владимирович билан бу ҳақда гаплашдингизми?

— Йўқ, биз бу мавзуга тўхталмадик. Лекин сизга айтишим мумкин: ҳа, мен Чеченистонда одамлар ҳалок бўлишига, юз минглаб бегуноҳ кишилар аянчли аҳволга тушиб қолишига қаршиман. Лекин мен танқид қилар эканман, қуйидаги саволга ҳам жавоб беришим керак: бу йўлнинг муқобили борми? Россиянинг ўрнида бўлганингизда ўзингиз нима қилардингиз? Нима демоқчи эканлигимни тушундингизми?

— Йўқ.

— Яъни, Россияни Чеченистондаги операцияси учун танқид қилар эканман, айтишим керак: бу операциянинг ўрнига мана бу усулни қўллаш керак, деб. Аммо мен Чеченистондаги террорчилик ва айирмачилик билан курашда барчамиз бир овоздан танқид қилаётган усуллардан бошқасини таклиф эта олмайман. Энди тушундингизми?

— Ҳа, энди тушундим. Мана, Россия билан Беларус иттифоқ давлати тузмоқда. Бу йўналишда охирги пайтда қилинаётган ишларни қандай баҳолайсиз? Ўзбекистоннинг ҳам бизнинг Иттифоқимизга қўшилиш нияти борми?

— Йўқ.

— Нега?

— Менимча, ҳар қандай иттифоқ ёки давлатлараро тузилмаларни тузиш — бу ўша давлатларнинг ва уларда яшовчи халқларнинг ҳақ-ҳуқуқи. Лекин, Россия билан Беларус имзолаган ҳужжат шунчаки намойишкорлигу баландпарвоз гаплардан бошқа нарса эмас. Назаримда, интеграция масалаларини бирма-бир, дейлик, иқтисодий, балки бошқа муайян соҳалар бўйича ечиш керак. Масалан, молиявий гуруҳлар ташкил этиш, ҳамкорликни мустаҳкамлашга тўсқинлик қилувчи божхона солиғи ва бошқа тўсиқларни олиб ташлаш каби. Бу ишлар билан шуғулланиш керак. Беларус каби мен Россияга бошқалардан кўра яқинроқман, деб кўкракка уришнинг ҳожати йўқ.

Сиз эса масалани бошқа тарзда қўйяпсиз: қолган давлатлар ҳам уларга эргашадими? Мен аниқ айтишим мумкин: Ўзбекистон бу йўлдан бормайди. Россия билан ҳар томонлама ҳамкорлик қилиш учун бизнинг бошқа имкониятларимиз кўп.

— Самимий суҳбатингиз учун раҳмат сизга, Ислом Абдуғаниевич. Яна бир бор «Комсомолка»дан хафа бўлмаслигингизни сўрайман.

— Яхши. Назаримда, сизга мулоҳаза учун озиқ бердим.

— Ҳа, «Тошкент — нон шаҳри», деб бежиз айтишмаган...

Александр ГАМОВ,
(Махсус мухбиримиз).
Тошкент.
(«Комсомольская правда», 1999 йил 14 декабрь).

Миллат тимсоли

Миллий ғурур хусусида қайғуриб тоғларни кунпаякун қилиш ёинки соатлаб ваъз ўқиш шарт эмас. Миллий ғурур ўз-ўзидан, сездирмасдан, баайни биз нафас олаётган тоза ҳаво янглиғ пайдо бўлади. Биздан талаб этилаётгани — ишламоқ, ишлаганда ҳам иштиёқ билан меҳнат қилмоқликдир. Зеро, иштиёқ бор жойдагина илҳом, ижод аталмиш илоҳий хилқатлар пайдо бўлади. Илҳом бирлан ижод эса — кашфиётлар, мўъжизалар ибтидосидир.

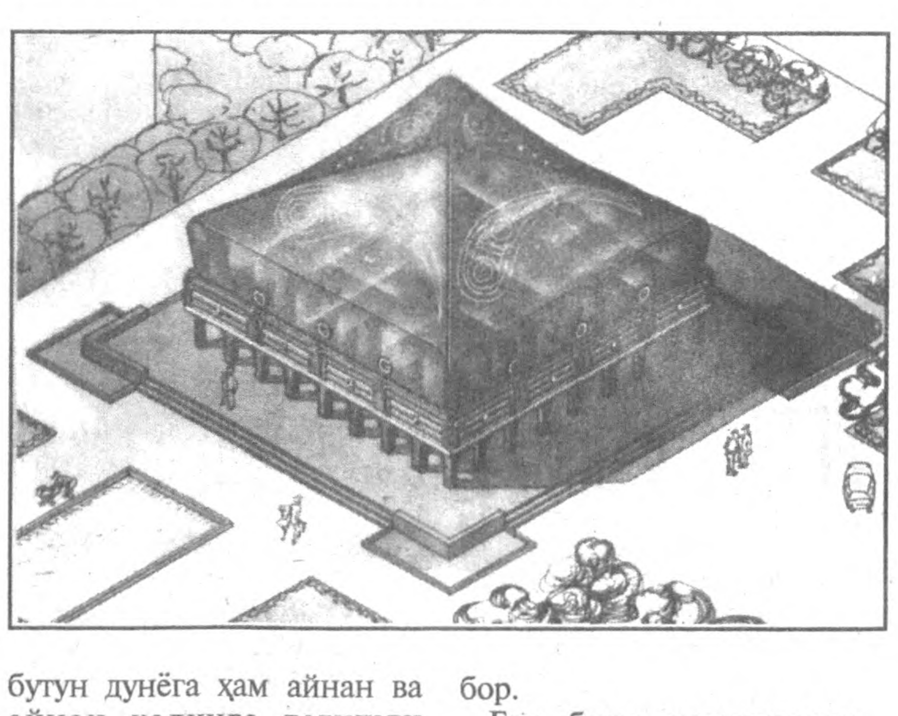

Ўзбек меҳмондўстлиги, бағрикенглиги, ҳокисорлиги, меҳнаткашлиги, андишалиги билан ажралиб туради.

Ҳар жойда, ҳар қачон ўзбек дўпписи билан ҳам ажралиб туради. Ҳусанжон Шукуров асли қурувчилардан — Тошкент политехника институтини (ҳозирги техника университети) 1984 йили шу мутахассислик бўйича тамомлаган. Уч йилдан бери эса Ташқи ишлар вазирлигига қарашли «Ўзхорижқурилиш» муассасасида муҳандис бўлиб ишлайди. Шу йигит кўнглида анчадан буён бир армон бор. Мухтасар баёни шулки: шундай бир иншоот қурилса-ю, қаерда бунёд этилганидан қатъи назар, туриши, шаклу шамойили, безаклари билан ўзбекнинг ўзига ҳам, бутун дунёга ҳам айнан ва айнан халқига тегишли эканлигини намоён этиб турса.

Менда таклиф бор

Ниҳоят, армон сурати қоғозга кўчди. Мана у, қаршингизда.

Муаллиф бу беназир бино Ўзбекистон пойтахтида мустақиллигимизнинг 10 йиллиги тантаналарида ишга тушишини орзу қилади.

Расмда масштаб унчалик аниқ кўзга ташланмас, шунинг учун андаккина техник изоҳ бериб ўтамиз: унинг асоси 24х24 метр, баландлиги эса 16 метр. Бино 3 қаватдан иборат. Табиийки, яхшигина ертўласи ҳам бор.

Биз бино қовурғалари, тепа ёпиқ қисми, дўппи гуллари ҳақида алоҳида тўхталиб ўтирмаймиз. Ҳатто бу бинонинг нимага мўлжалланганлиги хусусида ҳам. Зеро, бу ўринда ортиқча фантазия талаб этилмас. Дўппи бошда кўтариб юрилганидай, бундай ажойиб-ғаройиб, соф ўзбекона бино ҳам кўнглимиз тўрида турадиган, эъзозланадиган иншоотлардан бирига айланиши шубҳасиз.

Расмдаги иншоотга яхшилаб қаранг. Ҳавасингиз келяптими? Албатта-да! Ахир сизни, бизни, бутун ўзбек аталмиш миллатни дунёга танитиб турмаяптими...

Зокиржон АЛИБЕКОВ

Таълим тараққиёти мезони

Ўзбекистон таълими ҳақида хоҳ ўзимизда, хоҳ хорижда фикр юритилса гап албатта Президент Ислом Каримовнинг бевосита ташаббуси билан дунёга келган Кадрлар тайёрлаш миллий дастури ва унинг аҳамияти билан бошланади. Мазкур дастур дунё таълимида ўзига хос янгилик бўлди.

Бугун Миллий дастурнинг биринчи босқичида белгиланган вазифалар изчил бажариляпти. Жумладан, мустақиллик руҳи уфуриб турган таълимнинг янги мазмуни шаклланмоқда. Бу фикрни исботловчи мисоллар талайгина. Хусусан, Вазирлар Маҳкамасининг 1998 йил 5 январдаги «Узлуксиз таълим тизими учун давлат таълим стандартларини ишлаб чиқиш ва жорий этиш тўғрисида» 5-сонли ҳамда 1998 йил 13 майдаги «Ўзбекистон Республикасида умумий ўрта таълимни ташкил этиш тўғрисида» 203-сонли қарорлари асосида 23 та ўқув фанидан давлат таълим стандартлари лойиҳалари ва синов ўқув дастурлари ишлаб чиқилди. Вазирлар Маҳкамасининг мазкур 203-сонли қарори билан 24 та тажриба-синов майдони ташкил этилиб, ишлаб чиқилган умумий ўрта таълимнинг давлат стандартлари ва ўқув дастурлари 1998-1999 ўқув йилида синовдан ўтказилди. Шу билан бир қаторда, Халқ таълими вазирлигининг кўрсатмасига мувофиқ Қорақалпоғистон Республикасида, Тошкент шаҳрида ва вилоятларнинг ҳар бирида қўшимча тарзда 23 тадан синов майдонлари ташкил этилиб, мазкур таълим ҳужжатлари тажриба-синовдан ўтказилди.

Президент И. Каримовнинг Олий Мажлис XIV сессиясидаги «Ўзбекистон XXI асрга интилмоқда» маърузасида таъкидланган ғоялар асосида синовдан ўтказилган давлат таълим стандартлари ва ўқув дастурлари мазмунига ислоҳотларнинг бош мақсадидан келиб чиққан ҳолда зарур тузатишлар киритилди. Такомиллаштирилган умумий ўрта таълимнинг давлат таълим стандартлари Вазирлар Маҳкамасининг 1999 йил 16 августдаги 390-сонли қарори билан, ўқув дастурлари Халқ таълими вазирлигининг 1999 йил 26 августдаги 13-сонли Ҳайъат мажлиси қарори билан тасдиқланди. Умумий ўрта таълимнинг давлат таълим стандартлари 1999-2000 ўқув йилидан бошлаб ўқув дастурлари билан биргаликда босқичма-босқич жорий этишга киришилди.

Умумий ўрта таълимнинг давлат таълим стандартлари ва янги ўқув дастурларини 350 минг нусхада нашр этиш учун 175 млн. сўм ажратилди. Давлат таълим стандартлари ва дастурлар Халқ таълими вазирлигининг «Таълим тараққиёти» ахборотномаси махсус сонлари сифатида еттита китоб тариқасида чоп этилди. Булар барча ўқитувчиларимизга Президентимиз Ислом Каримовнинг совғаси сифатида тарқатилмоқда. Улар барча умумий ўрта таълим муассасаларининг кутубхона фондларига ўтказилади.

Мазкур еттита махсус сон «Маърифат-мададкор» нашриётида тайёрланиб, «Шарқ» нашриёт-матбаа концернида сифатли чоп этилди.

Инсон саломатлиги бош омил

Инсон саломатлиги шахсий ва оилавий маъно касб этибгина қолмай, жамият ҳаётида ҳам муҳим аҳамиятга эга. Уни асраб-авайлаш аввало шахсий муносабат билан боғлиқ бўлса, иккинчи томондан тиббиёт ходимлари зиммасидаги вазифа ҳамдир. Республика Вирусология илмий текшириш институтининг 20 йиллик илмий фаолиятига бағишланган илмий-амалий анжуман инсон саломатлиги учун жиддий хавф саналган юқумли касалликларни ўрганиш ва уни бартараф этиш масалаларига бағишланди. Анжуманни ўтказишдан асосий мақсад вирусли гепатит касалликларини аниқлаш, даволаш ва олдини олишдаги мавжуд замонавий усулларни амалиётга тадбиқ этишдир.

— Институтимиз олиб борган тадқиқотлар натижасида ҳозирги кунда республикамизда вирусли гепатитларнинг беш тури борлиги аниқланди, — дейди институт илмий котибаси, тиббиёт фанлари доктори Малика Хўжаева. — Уларнинг ҳар бири ўзига хос касаллик бўлиб, кечиш жараёни ҳам турличадир. Биз бундай касалликлар билан курашиш усулини анча олдинроқ, 1988 йили Тошкент шаҳрида қўллаб кўрганмиз. Ўшанда собиқ иттифоқ доирасида ҳам бу ишга қўл урилмаган эди. Эндиликда ана шундай илмий услуб ва тажрибаларни кенг қўллаш пайти етди.

Анжуманда олимларнинг шу соҳага оид маърузалари тингланди. Хусусан, институт директори Шабот Хўжаев 20 йил мобайнида институтда эришилган натижалар ва ютуқлар тўғрисида маъруза қилди. Анжуман мавзусининг долзарблиги турли баҳс ва мунозараларга сабаб бўлди. Бу масканда сариқ касаллилигини даволаш учун барча шароитлар муҳайё. Шунингдек, мазкур институт вирусли гепатит ва арбовирусларни даволаш услубларини ўрганувчи республикадаги ягона марказ ҳисобланади.

Бахтиёр АБДУЖАББОР ўғли

Суратларда: анжумандан лавҳалар.
Ш. АКРАМОВ олган суратлар

«Булар қуруқ гап эмас, амалий ишлар эҳтиёжидир»

Кимё саноатини ривожлантириш давлат дастури тўғрисида «Ўзкимёсаноатлойиҳа» илмий-тадқиқот институти Чирчиқ филиали ходимлари шундай дейишмоқда.

Кимё саноати республикамиз иқтисодиётида муҳим тармоқ сифатида янгиланиш ва ислоҳотлар палласига кирди. Юксак технология асосида рақобатбардош маҳсулотлар ишлаб чиқаришни йўлга қўйиш мақсадида Вазирлар Маҳкамасининг 1998 йилдаги «1998-2002 йилларда Ўзбекистон кимё саноати корхоналарини комплекс ривожлантириш тўғрисида»ги ҳамда шу йил «Фосфорли ўғитлар ишлаб чиқаришни кўпайтириш чора-тадбирлари тўғрисида»ги қарорлари қабул қилинди. Шу тармоқнинг муҳим йўналишлари бўйича дастур ишлаб чиқилди.

Кимё саноатини ривожлантириш тўғрисидаги давлат дастурида қурилиши ва таъмирланиши мўлжалланган корхоналар чет эл инвестицияси ва маблағи эвазига амалга оширилиши кўрсатилган. Лойиҳалаш ва қурилиш ишларининг техник-иқтисодий асосланишини ишлаб чиқиш Ўзкимёсаноатлойиҳа илмий-тадқиқот ва лойиҳалаш институти зиммасидадир.

— Кимё саноатининг асосий йўналишларидан бири ўзимизда мавжуд хомашё ресурсларидан фойдаланиб, қишлоқ хўжалигини минерал ўғитлар ва кимёвий ҳимоя воситалари билан таъминлашдир, — дейди институтнинг Чирчиқ филиали директори Ҳамидулла Назаров. — Институтимиз 30 га яқин кимё корхоналарига бош лойиҳачидир. Шу кунгача дастур бўйича бир нечта лойиҳалар ишлаб чиқилди. Ҳозирда уларнинг аксарияти амалиётда. Дастурда қиймати 3525 миллион АҚШ долларига тенг 23 та инвестицион лойиҳани жалб этиш кўзда тутилган. Буларнинг ҳаммаси амалга оширилса, республикамизда яна бир соҳа — кимё саноатида ҳам юксак натижаларга эришилади.

Дарҳақиқат, лойиҳаларнинг кўплиги ва ранг-баранглигидан қувонасиз. Буларнинг ҳаммаси Ўзбекистон, унинг забардаст иқтисодиёти учун хизмат қилади. Баъзи лойиҳалар учун аллақачон қурилиш ишлари бошланиб кетган. Хусусан, Қўнғирот сода заводини бунга мисол қилиб келтириш мумкин. Бу ерда Германиянинг «Технип» фирмаси билан ҳамкорликда иш олиб борилмоқда. Яқин кунларда бу иншоот дастлабки маҳсулотларини чиқара бошлайди. Мазкур иншоотнинг аҳамиятли томони шундаки, у ишга тушгач тармоқнинг хомашё базасига айланади. Завод йилига 160 тонна кальций содаси, 150 минг тонна каустик содаси, 20 минг тонна истеъмол содаси ва 400 минг тонна ош тузи ишлаб чиқариш қувватига эга бўлади.

Тюбагатан маҳаллий кальций тузини қайта ишлаш корхонаси ва Қизилқум Фосфорит комбинати кимё саноатининг яна бир муҳим хомашё манбаларидан ҳисобланади. Кальций ўғитлари қишлоқ хўжалиги учун зарур ўғитдир. Илгари бу ўғитлар юртимизга бошқа ўлкалардан келтириларди. Энди эса уни ўзимизда ишлаб чиқариш имконияти пайдо бўлди. Бундай тузлар Қашқадарё вилоятининг Деҳқонобод туманида борлиги аниқланди. Ҳозирда бу корхонанинг лойиҳаси ишлаб чиқилди. 2000 йилда ишга тушириш мўлжалланган. Шу билан бирга у нафақат республикамиз, балки, Марказий Осиё давлатларининг кальций ўғитларга бўлган талабини қондирувчи ягона корхонага айланади. Фосфор ўғитлари илгари Қозоғистондан олиб келинган бўлса, эндиликда Қизилқум фосфорит комбинатида рудадан фосфорни энг кўп миқдорда ажратиб олишни таъминловчи технологияларни қўллаш асосида ишлаб чиқарилади. Қизилқум фосфорит комбинати иккинчи навбатининг кон, карьер, майдалаш-эзғилаш, бойитиш ва қиздириш жиҳозларини етказиб беришни Германиянинг «КХД Гумбольд Ведак» компанияси жалб этиладиган кредитлар эвазига маблағ билан таъминлайди.

— Ҳар бир лойиҳа устида ишлаш осон эмас, — дейди Ҳамидулла Назаров. — Унинг бир қанча мураккаб жиҳатлари бор. Шунга қарамасдан институтимиз ходимлари юртимиз иқтисодиёти, кимё саноати учун қулай, замонавий лойиҳаларни яратмоқдалар. Бундан ташқари қурилиши ёки таъмирланиши лозим объектлар учун хорижий фирма ва компанияларнинг лойиҳа таклифлари ҳам кўриб чиқилади. Улар орасида қайси бири маъқулроқ келса, қабул қилинади. Лойиҳа устида текширув ишлари олиб борилади. Бунинг учун бизда барча имкониятлар, малакали мутахассисларимиз бор. Институтимизда 10 та бўлим бўлиб, жами 300 та ходим ишлайди.

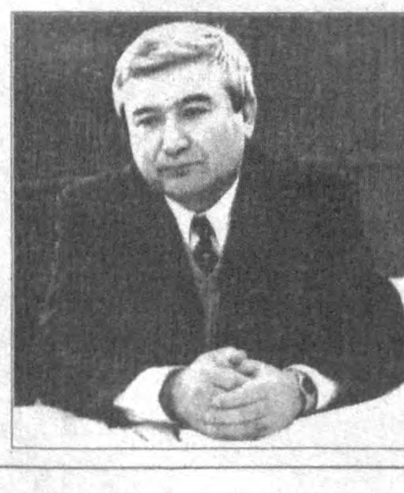

Дарвоқе, кимё иншоотлари қурилиши учун бир неча хориж компаниялари ва фирмаларининг лойиҳалари таклиф этилади. Ҳар бир лойиҳанинг республикамиз шароитига мослиги, экологик софлиги, иқтисодий самарадорлиги институт ходимлари томонидан ўрганилиб, барча талабларга жавоб берсагина ишлаб чиқаришга жалб қилинади. Шундай лойиҳалардан бир нечтаси бугунги кунда амалга жорий этилган. Биргина Фарғонадаги «Азот» ишлаб чиқариш бирлашмасида азотли ўғитлар ишлаб чиқариш бўйича Чехиянинг МБНС, Англиянинг Бектель фирмалари билан, янги турдаги кимёвий маҳсулотлар ишлаб чиқариш бўйича Фарғона сунъий толалари заводи ҳамда фуран бирикмалари заводида Германиянинг икки йирик фирмалари билан шериклик қилинмоқда. Бундай мисолларни «Навоийазот» ишлаб чиқариш бирлашмасида, Наманган кимё заводида, Чирчиқ кимё заводида, Олмаликдаги «Аммофос» заводида, Самарқанддаги кимё заводида кўриш мумкин.

Мана шундай ишларни амалга ошириш мобайнида институт филиалида, жамоасида ҳам сезиларли ўзгаришлар юз берди. У ўтган йилларга қараганда анча улғайди. Истиқлол муждаларини ҳис этган ҳолда ўз фаолиятини сарҳисоб қилади, юрт манфаати, истиқболи учун курашади. Ҳар бир ишга масъулият билан ёндошади.

— Биласизми, худди шу лойиҳалар билан ишлашда кўп нарсалар аён бўлиб қолади, — сўзида давом этади Ҳ. Назаров.— Хорижликлар таклиф этган лойиҳаларга кўз югуртирганимда биздаги имкониятлар нечоғли катта эканлигига амин бўламан. Юртимизнинг ҳар бир сарҳади, бойлиги бир лойиҳани эслатади. Табиийки, лойиҳалар бирор маҳсулот ишлаб чиқаришга мўлжалланган бўлади. Бундай лойиҳаларни бизда кўплаб яратиш мумкин.

Яна бир нарса. Муаммо демангу лойиҳалар билан ишлашда бизда халқаро миқёсдаги тажрибалар кам. Собиқ иттифоқ даврида халқаро андозалар билан ишлаш фақат марказнинг ихтиёрида эди. Ўша пайт институтимиз бундай имкониятдан маҳрум эди. Биз бу муаммони ечиш устида ишлаяпмиз. Мутахассис кадрларни қайта тайёрлаш, замонавий шароитларга эга иш жойлари яратиш, манфаатдорлигини таъминлаш, хорижликлар билан ва ўзаро тажриба алмашиш имкониятлари яратилмоқда. Ҳозирда 5 нафар ходимимиз Германияда тажриба ўрганишаяпти.

Ўтган давр мобайнида филиалимиз ўзининг молиявий аҳволини ўнглаб олди. Ҳамжиҳатликда кўрилган чора-тадбирлар ўз самарасини берди. Олинган кредитлар ўз вақтида давлатга қайтарилди. Фойда эвазига иш бошладик. Назаримда одамларга эътибор билан қараш ишни бир маромда ташкил этишнинг омилидир. Имконият қидирган ҳамиша ютади.

Ҳа, шундай. Ватан, юрт иқболи ватанпарварлик ишқига айланса, инсонда ором бўлмайди. Беҳаловот кунлар сўнггида нурли келажак борлигига ишонади. Бугунги заҳматлар ҳам шу нурли келажак учун. Юртимиз кимё саноати олдидаги вазифалар кўлами катта. «Бу қуруқ гаплар эмас, зарур амалий ишлар эҳтиёжидир», дейишмоқда институт филиали ходимлари. Чирчиқ шаҳридан қайтаётганимизда институт филиали директори Ҳ.Назаров юртимиздаги янгиланишлар, ислоҳотлар ҳақида сўз юритиб, шундай деди:

— Фуқаролар эркинлигини таъминлаш учун унинг ҳақ-ҳуқуқига монелик қилмаган ҳолда янги зарур иш жойларини ташкил этиш лозим. Манфаатдорлик ва меҳнат шароитини яхшилиш керак. Бу борада инсон онгидаги, тафаккуридаги амалий ҳаракат режаларини ҳеч бир ҳалалсиз рўёбга чиқарадиган қонунлар асқотади. Яқинда республикамиз аҳли Парламент сайловларига овоз беришди. Улар қонун чиқарувчи орган — Олий Мажлис депутатлигига муносиб номзодларни сайлашди. Ахир фуқаролик жамиятининг зарурий шартларидан бири шу эмасми?!

Бахтиёр АБДУСАТТОРОВ,
«Ўзбекистон овози» мухбири
Суратларни Шавкат АКРАМОВ олган.

Муборак тўй арафасида

Каттақўрғон шаҳрида ўзбек адабиётининг забардаст сиймоларидан бири, мутасаввуф шоир Сўфи Оллоёр таваллуд топганлигининг 355 йиллигига пухта тайёргарлик кўрилмоқда. Шаҳар ҳокимияти, маънавият ва маърифат маркази, маданият бўлими ҳамда ёзувчилар уюшмаси биргаликда қатор тадбирларни белгилаб чиқди.

Алломанинг муборак тўйи олдидан филология фанлари доктори, профессор Иноятилло Сувонқуловнинг шоир ижоди ва фаолиятига бағишланган китоби нашрга тайёрланмоқда. Шунингдек, шаҳардаги корхона ва ташкилотларда, ўқув юртлари, мактаб ва маҳаллаларда шоир ижодига бағишланган кечалар ўтказилмоқда.

Бу буюк шахснинг қадамжоларидан бири бўлган шаҳарнинг қадимги «Ҳайдарчаман» дарвозаси ўрнида рамзий мақбара қуриш ҳам режалаштирилган.

Шу ойда ўтказилиши мўлжалланган бу анжуманга олимлар, илмий тадқиқотчилар, шоирлар ҳамда хорижий меҳмонлар ҳам келишлари кутилмоқда.

Эркатош ШУКУРОВА

Мустақиллик қанотлари

Яқинда Тошкент аэропортига янги «Боинг-757» самолёти келиб қўнди. У олис Сиэтлдан «Ўзбекистон ҳаво йўллари» миллий авиакомпанияси буюртмасига кўра муддатидан бир ой олдин етказилди. Шу муносабат билан бўлиб ўтган ўзига хос митингда миллий авиакомпания бош директори Арслон Рўзметов, Америка Қўшма Штатларининг мамлакатимиздаги Фавқулодда ва мухтор элчиси Жозеф Пресли, «Боинг» халқаро савдо фирмаси бўлимининг директори Крейг Жонз Ўзбекистон ва АҚШ ўртасидаги савдо-иқтисодий алоқаларнинг мустаҳкамланиб бораётганлиги «Ўзбекистон ҳаво йўллари»нинг жаҳон авиаташувлари бозоридаги дадил қадамлари тўғрисида гапирдилар. Янги самолётнинг олиниши миллий авиакомпаниямизга янги ҳаво йўналишларини очишга, йўловчилар учун қулайлик даражасини оширишга ҳамда парвозлар бехатарлигини таъминлашга имкон беради. Дарвоқе, Ўзбекистоннинг янги «Боинг» самолётига «Шаҳрисабз» номи берилди. У ҳам номига яраша ўзбек ҳаво флотининг яна бир дурдонаси бўлишига шубҳа йўқ.

Алишер РЎЗИЕВ

Қашшоқликда кун кечирмоқда

БМТнинг Болалар жамғармаси (ЮНИСЕФ) маълумотига қараганда, ҳозир дунё бўйича 600 миллиондан ортиқ бола қашшоқликда кун кечирмоқда. Айниқса, Ангола, Сомали, Афғонистон ҳамда Нигерияда аҳвол жуда ҳам аянчли. Мазкур мамлакатларда туғилаётган гўдакларнинг 20-30 фоизи очлик туфайли нобуд бўлмоқда. ОИТС сингари хавфли юқумли касалликлар хуруж олишининг асосий сабаби ҳам қашшоқликдир, дейилади ЮНИСЕФ махсус маърузасида.

Мажбуриятлар бажарилмаётир

БМТ Хавфсизлик кенгаши Ангoладаги вазият борган сари мураккаблашаётганидан ташвиш билдириб, қарама-қарши томонлар, хусусан, УНИТА исёнчилар гуруҳи Лусака протоколидаги мажбуриятларини бажармаётганлиги ҳақида баёнот берди.

Баёнотда таъкидланишича, айрим жангари гуруҳлар Анголада инсонпарварлик тадбирлари билан шуғулланаётган БМТ вакилларининг эркин ҳаракатига жиддий тўсқинлик қилаётир. Бу эса тинч аҳолининг яшаш шароити янада ёмонлашишига олиб келмоқда. БМТ шунинг учун мамлакатдаги барча исёнчилар гуруҳини сиёсий музокаралар ўтказишга даъват қилади. Зотан, Анголада тинчлик ўрнатишнинг ягона йўли ҳам шудир.

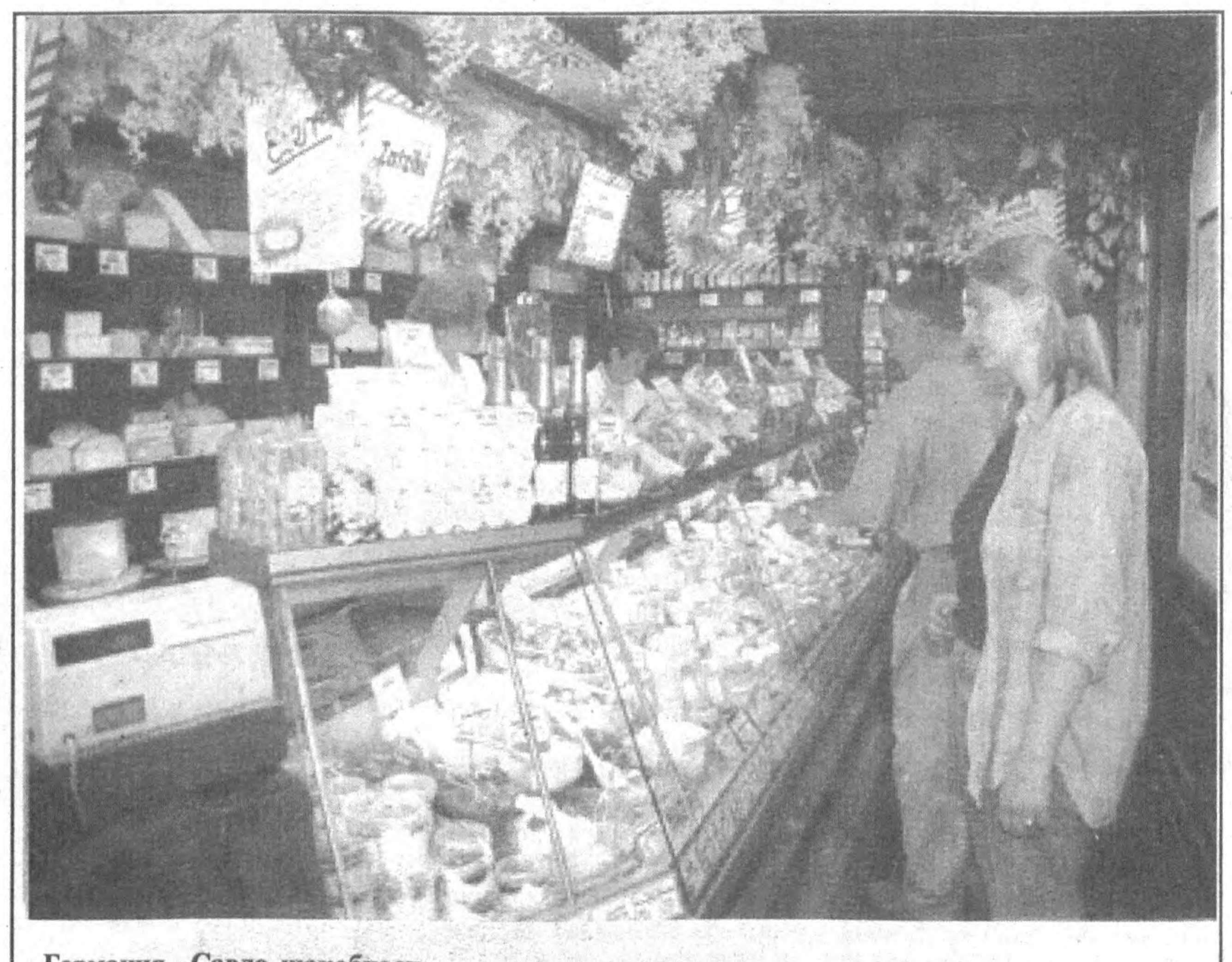

Германия. Савдо шаҳобчаси

«Овчи болалар» топилди

Санкт-Петербург порти мувофиқлаштирув-қутқарув маркази ходимлари томонидан Фин кўрфази музликларида уч нафар бола қутқарилди. Уларнинг аҳволи оғир эди. Болалар касалхонага жойлаштирилди, лекин улардан бирини сақлаб қолишнинг иложи бўлмади.

Маълумотларга қараганда, 12-13 ёшли бу болалар балиқ овламоқчи бўлган. Музлар қайиқ ҳаракатини чеклаб қўйгач, болалар музлар устидан юриб, қирғоққа етиб олишга ҳаракат қилган.

Даволаш мумкин эди

БМТ Болалар жамғармасининг (ЮНИСЕФ) фавқулодда вазиятлар бўйича секцияси раҳбари Нильс-Арне Кастебрг тақдим этган ҳужжатда кўрсатилишича, сайёрамизда ҳар йили ҳали беш ёшга тўлмаган ўттиз беш минг беш юз нафар болакай даволаш мумкин бўлган касалликлар туфайли ҳаётдан кўз юммоқда. Кейинги 10-15 йилда болалар соғлиғини сақлаш соҳасида эришилган ютуқлар камайиб бормоқда. Н.Кастебргнинг таъкидлашича, бунга қашшоқлик, ОИТС ва қуролли можаролар сабаб бўлаётир. Айниқса, қуролли тўқнашувларда болаларнинг мажбуран иштирок этиши ва қурбон бўлиши сўнгги йилларда авж олган.

Панама канали эгасига қайтди

Сиёсий шарҳловчи нигоҳи

14 декабрь Панама ва Лотин Америкаси ҳаётида муҳим тарихий сана бўлиб қолди. Чунки, қарийб бир асрдан буён АҚШ ҳарбийлари назоратида бўлган Панама канали шу кундан бошлаб расмий равишда Панама ихтиёрига ўтди.

1977 йилда Панама ва АҚШ ўртасида «Панама канали ҳақида шартнома» имзоланган эди. Ушбу ҳужжатга биноан, 1999 йил 31 декабрда АҚШнинг энг сўнгги аскари Панама ҳудудидан чиқиб кетиши керак.

Панама ҳукумати ушбу тарихий санага бағишлаб, расмий тантана кечасини уюштирди. Унга Испания қироли, Боливия, Колумбия, Коста-Рика, Мексика ва Эквадор президентлари ташриф буюрди. Бироқ тантананинг асосий иштирокчиси бўлиши кўзда тутилган АҚШ президенти Билл Клинтон ҳамда АҚШ давлат котиби Мадлен Олбрайт турли баҳоналар билан тантанага келмади.

Панама президенти Москосо журналистлар билан учрашувда америкалик меҳмонлар келмаганидан афсус билдирар экан, бу кун икки мамлакат учун ҳам муҳим тарихий сана эканини таъкидлади.

Хўш, АҚШ нега Панамадан кетишга унчалик рўйхушлик бермаяпти? Гап шундаки, Панама канали нафақат Лотин Америкаси, балки дунёдаги энг ноёб сув йўлларидан биридир. АҚШ маъмурияти учун, ҳарбий нуқтаи назардан олиб қараганда, у муҳим стратегик иншоот ҳисобланади. Шундай экан, АҚШ мазкур канал назоратини қўлдан чиқарганидан кейин, унга дунёнинг бошқа йирик давлатларидан бири қизиқиши табиий. Бунинг устига, Панама ўз қуролли кучларига ҳам эга эмас.

Панама президенти Москосо АҚШнинг ташвишини тўғри тушунишини айтар экан, канал бошқаруви Панамага ўтгач, бирорта ҳам компания ёки бирорта ҳам давлат канал бошқарувини ўз қўлига ололмаслигини маълум қилди. Агар, канал атрофида ҳарбий хавф туғилгудек бўлса, Панама дўст мамлакатлар кўмагига таянишини таъкидлади. Бундай мамлакатлар сафига эса биринчи навбатда АҚШ, кейин Испания, Мексика ва Чилини қўшиш мумкин.

Панама раҳбарияти канал бошқаруви ўз қўлига ўтгач, унинг фаолиятини тартибга солиб туриш учун келаси йилнинг ўзидаёқ, 30 миллион АҚШ долларига тенг маблағ сарфланишини билдирди. АҚШ ҳарбийлари бўшатиб кетган базалар эса тижорат ва сайёҳлик мақсадларида фойдаланилади.

Хуллас, икки мамлакат ўртасида бундан салкам чорак аср аввал имзоланган шартнома кучга кирди. АҚШ канал бошқарувини Панама ихтиёрига топширди. Бу АҚШдек катта давлат ва армияга ҳам эга бўлмаган Панамадек митти мамлакат нафақат муҳим ҳужжат бўйича шартнома имзолаши, балки унга амал қилишини ҳам намойиш этди. АҚШдаги айрим сиёсий кучлар мамлакат ҳарбийларининг Панама каналини ташлаб чиқиб кетишига қарши чиқаётган бир пайтда мазкур шартноманинг ҳаётга жорий қилиниши Панама учун, сўзсиз, сиёсий ютуқдир.

Саидмурод РАҲИМОВ (ЎзА)

Шаҳид кетган «қулоқ»лар

Бу «қулоқ»лар 1938 йил 10 февралда Каховский район ички ишлар бўлими томонидан ҳибсга олинган. Ўша йил 3 апрелда улар Николаева вилояти НКВДси қошидаги учлик қарори билан ҳар бири 10 йилдан қамоқ жазосига ҳукм этилди. Уларга 1924-1925 йилларда босмачиларга моддий ёрдам берган, сургунда юрган вақтларида эса собиқ Совет ҳокимияти тадбирларига қарши аксилинқилобий агитация олиб борган, коммунистларга нисбатан бўҳтон қилган, стахановчилик ҳаракатига қарши тарғибот юритиб сургундагиларнинг меҳнат интизомини бўшашишига ва уларни қочишига кўмаклашган, Сталин конституциясига қарши қаратилган тарғибот олиб борган, деган айб қўйилганди. (Херсон вилояти давлат архиви, 4033-фонд жамғарма, 7-рўйхат, 358-иш, 259-варақ, 850-иш, 24-варақ).

Андижон районидан Саидқулов Кенжабой, 1867 йилда туғилган, қулоқ қилинган, саводли, оилалик, касби пахтакор, яшаш жойи 1-пахтачилик совхози, 2-бўлими, 2-базаси. Қулоқларнинг аксилинқилобий гуруҳи аъзоси, кейинги икки йил давомида ишлаш учун кўчириб келтирилганлар орасида аксилинқилобий адабиёт тарқатган, ўзининг квартирасида қулоқлар аксилинқилобий гуруҳининг яширин кенгашларини ўтказиб, уларда аксилинқилобий хатлар ўқилган. 1937 йил июлда Сталин Конституцияси тўғрисида бўҳтон гаплар тарқатган. Шу айблари учун Саидқулов Кенжабойга НКВД Одесса вилояти бошқармаси қошидаги учлик қарори билан 1937 йил 16 сентябрда 8 йил қамоқ жазоси берилган. (Херсон вилояти давлат архиви, 4033-жамғарма, 5-рўйхат, 5601-иш, 3-варақ).

1937 йил 16 сентябрда Одесса вилояти НКВД бошқармаси учлигининг қарори билан қулоқларнинг аксилинқилобий гуруҳи аъзолари бўлиб йиғилишлар ўтказиб, уларда аксилинқилобий адабиётлар ўқиганликлари, Совет ҳокимияти тадбирларига қарши курашиш масалаларини ишлаб чиққанликлари, Коммунистик партия тўғрисида туҳмат-бўҳтонлар тарқатганлари учун 2 киши отувга, 3 киши 10 йил, 3 киши 8 йил қамоқ жазосига ҳукм этилдилар.

Херсон вилояти суди ҳайъати эса1979 йил 19 ноябрда Одесса вилояти НКВД бошқармаси учлигининг 1937 йил 16 сентябрдаги қарори асоссизлиги учун уни бекор қилди, юқоридаги отувга, қамоқ жазосига ҳукм этилганларни гуноҳсиз деб уларни оқлади. (Херсон вилояти давлат архиви, 4033-жамғарма, 5-рўйхат, 20-иш, 311, 312-варақлар).

Николаево вилояти НКВД бошқармаси учлигининг 1937 йил 15 ноябрдаги қарори билан Украина Республикаси Жиноят кодексининг 54-,10- ва 54-,11- моддалари билан қуйидагилар отувга ҳукм этилган:

Бобобеков Зокиржон, 1888 йилда туғилган, Асака шаҳридан, Херсон вилояти Каховский районидаги пахтачилик совхозида яшовчи, ўзбек, келиб чиқиши деҳқон-қулоқ, оилалик, чаласавод, судланмаган;

Қодирқулов Абдимўмин, 1890 йилда туғилган, Ўзбекистоннинг Карки райони Оқулибой қишлоғидан, Херсон вилояти Каховский районида яшовчи, ўзбек, деҳқон-қулоқ, маълумоти ўрта, оилалик, судланмаган;

Йўлдошев Юсупжон, 1882 йилда туғилган, Асаканинг Оқбайроқ қишлоғидан, Херсон вилояти Каховский районидаги пахтачилик совхозида яшовчи, ўзбек, деҳқон-қулоқ, маълумотсиз, оилали, судланмаган;

Абдухўжаев Жумабой, 1876 йилда туғилган, Норин райони, Бояул қишлоғидан, ўзбек, деҳқон-қулоқ, маълумотсиз, оилали, судланмаган;

Дадабоев Мамажон, 1865 йилда туғилган, Асака шаҳридан, Херсон вилояти Каховский райони пахтачилик совхозида яшаган, ўзбек, деҳқон-қулоқ, маълумотсиз, оилали, судланмаган.

1974 йил 24 июлда Херсон вилояти суди ҳайъти (раис В. Греков, ҳайъат аъзолари Ю.А.Решенко, М.Е. Янкова, прокурор В.У.Штурминский иштирокида) Николаево вилояти НКВД бошқармаси учлигининг 1937 йил 15 ноябрдаги қарорига прокурор билдирган протестни кўриб чиқди.

Барча материалларини кўриб чиқиб, прокурор асослари, далиллари ва унинг хулосасини эшитиб, прокурор протестини қондиришни зарур, деб топиб суд ҳайъати қуйидагиларни аниқлади:

Тоғаев, Бобобеков, Абдухўжаев, Алисаидов, Мирзабадалов, Рўзматов, Суюнов, Салимбоев, Қодирқулов, Дадабоев, Қорабоев, Йўлдошев, Шерматовлар 1933 йилдан 1937 йилгача Тоғаев бош бўлган контрреволюцион гуруҳда бўлгани учун айбланганлар.

Диний маросимларни ўтказиш даврида совхоздаги ишлаш учун кўчириб келтирилганлар орасида контрреволюцион агитация олиб борганлар.

Бундан ташқари, Тоғаев, Йўлдошев ва Шерматовлар пахта ўсимлигини йўқ қилиш орқали зараркунандалик ишлари олиб борганликда айбланганлар.

Протестда бу айблар асосли эмаслиги учун учлик қарорини бекор қилиб, бу ишни тўхтатиш масаласи қўйилди.

Ҳукм қилинган шахслар айблари гувоҳлар кўрсатмалари билан ҳам тасдиқланмади. Каховский районидаги 2-пахтачилик совхозидаги аксилинқилобий ташкилот умуман бўлмаганлиги исботланди. 1933-1937 йилларда шу совхозда яшаган Осадчук. А. Н, Мокрус. Ф. А, Колесников С. Д. ва бошқалар 1974 йили сўроқ қилинганда улар ҳам аксилинқилобий ташкилот бўлмаган ва хукм этилганлар ҳеч қандай аксилинқилобий фаолият кўрсатмаганликларини айтганлар. Жиноят процессуал нормалари бузилган ҳолда тергов олиб борилганлиги қайд этилди. Шундай қилиб Николаево вилояти бўйича НКВД бошқармаси учлигининг хулосалари ва хукм қилинганлар жиноятлари тасдиқланмади, жиноят кодексининг 54-10, 54-11-моддалари ноҳақ қўлланганлиги тан олинди. Шу боис юқорида ҳукм этилганлар айбсиз деб топилди.

(Херсон вилояти давлат архиви, 4033-жамғарма, 5- рўйхат, 815-иш, 613, 614-варақлар)

Қўлимизда Мўйдин Мадаминов, Кўчқор Сариқов, Мавлон Сулаймонов, Аҳмадали Аданаев, Раимжон Собиров, Аҳмад Узоқов, Йигитали Мадалиев, Ғиёс Содиқов, Маҳмуджон Алисаидов, Бобохўжа Салимбоев, Иброҳим Мамажоновларни айблов бўйича 10309-сонли тергов иши юзасидан тузилган умумий маълумотнома. Улар Украина ССР Жиноят кодексининг 54-10 ва 54-11 моддалари бўйича жиноят қилганликда айбланганлар.

1938 йил февраль-март ойлари давомида уларнинг ҳаммаси ишлаш учун кўчириб келтирилган ўзбекларнинг советларга қарши қаратилган миллатчилик ташкилотига мансубликда шубҳа қилиниб, НКВДнинг Каховский район бўлим томонидан ҳибсга олинган.

Тергов жараёнида Мадаминов, Сариқов, Сулаймонов ва бошқа саккиз киши ўтмишда қулоқ бўлганликлари аниқланди. Уларнинг катта қисми босмачиликда иштирок этишган ёки босмачибадниятларга фаоллик билан ёрдам кўрсатганлар. Улар Херсон вилоятига сургун бўлиб келиши билан Мулла Тоғаев раҳбарлигида советларга қарши миллатчи ташкилот тузиб, унинг асосий ядроси бўлиб қолдилар, дейилади.

Юқорида кўрсатилган шахсларнинг ҳаммаси мусулмон диний маросимлар ўтказиш баҳонасида муллалар ва бошқа ишончли одамларнинг йиғинларини ўтказиб, советларга қарши фаолиятнинг амалий масалаларини маслаҳатлашиб олганлар. Мулла Тоғаевдан Совет ҳокимиятини қўпориш мақсадида антисовет пропаганда ва агитация ўтказишга қаратилган йўриқнома, кўрсатмалар олиб турганлар. Мулла Тоғаевнинг бу йўриқнома кўрсатмалари йиғинлардан сўнг ҳаётга татбиқ қилинган, Конституцияга, Стахановчилик ҳаракатига ва бошқаларга қарши фаол тарғибот ишлари олиб бордилар. Собиқ СССРдаги тузумни дискредитация қилувчи ва бошқа ёлғон, бўҳтон гаплар тарқатдилар. Улар бу айбларни тўла бўйнига оладилар ва ўзларининг советларга қарши фаолият тўғрисида батафсил кўрсатмалар берадилар. Бундан ташқари, уларнинг ҳаммаси гувоҳлар кўргазмалари билан фош этилдилар, дейилади.

НКВД Николаево области бошқармаси учлиги қарорига кўра Мадаминов Мўйдин, Бобохўжа Салимбоев, Ғиёс Содиқов, Маҳмуджон Алисаидов, Аҳмадали Аданаев, Мавлон Сулаймонов, Қўчқор Сариқовлар қилган жиноятлари учун отувга, Иброҳим Мамажонов, Йигитали Мадалиевларнинг ҳар бири озодликдан маҳрум қилишга ҳукм этилдилар. Отувга ҳукм этилганлар тўғрисидаги ҳукм 1938 йил 10 июнда ижро этилди.

(Херсон вилояти давлат архиви, 4033-жамғарма, 5-рўйхат, 815-иш, 375. 376-варақлар).

Собиржон Юсупов ўз эсдалигида «..орамиздан «халқ душманлари»ни излай бошлашди. Юздан зиёд «эскича» ўқиган зиёлилар, динга эътиқод қўйганлар, ҳатто фарзандларини яширин суннат қилдирганлар «халқ душмани»га чиқарилиб, қамоққа олиндилар. Минг афсуски, ўша ерларда уларнинг кўпчилиги вафот этишди.» («Халқ сўзи», 1991 йил 29 май).

1938 йил 13 февраль. Херсон округи, Каховский районидаги 2-пахтачилик совхози 4- бўлими ишчиси Отабой Хамроқулов хонадонида кичик бир хатна тўйи. Унинг 9 яшар ўғлини Солихўжа Маткаримов суннат қилди. Уларни-«Трудопереселенецлар», яъни ишлаш учун кўчириб келтирилганлар дейишган. Ош еб, чой ичган меҳмонлар уйларига тарқалишди. Аммо совхознинг 3-4 бўлимларидан келганлар қолишди. Кеч соат 6-7 ларда Абдураҳмон Жалилов 10 шиша арақ олиб келди. Ароқ қуйилган стаканни қўлида ушлаб Шарифхўжа Тошхўжаев даврадагилар билан уриштириб айғоқчининг, чақувчининг ёзишича у шундай деган: «Тезроқ одамларни Советлар ҳокимиятидан озод бўлишлари учун ичамиз» Яна у: «подшо вақтида яхши яшаганмиз, бир дона гугурт 1 тийин, 1 аршин мануфактура 10-15 тийин бўлган, ҳозир эса 1 гугурт 3 тийин, 1 аршин мануфактура 6-7-8 сўмдир, коммунистлар бўлса яхши яшаяпмиз, деб қичқириб, ҳозирги ҳаётни мақташ билан овора. Тўғри, коммунистлар яхши яшаяпти, автомобиль ва араваларда юрибди, бизлар эса пиёда юрибмиз». Солихўжа Маткаримов ўз сўзида шундай вақт келадики, коммунистлар осилган бўлади ва пиёда юришади, чунки тез орада Совет Иттифоқида уруш бўлиб, Совет ҳокимияти тугатилади», деган.

Шарифхўжа Тошхўжаев ўтмишни мақтаб, «мен 1921-22 йилларда қўрбошининг агенти бўлиб ишлаб, Тошкентда махфий равишда милтиқ ва ўқ-дорилар сотиб олиб, гуруч солинган қопларга беркитиб, Фарғона қўрбошиларига етказиб турганман. Бундай ишни 15 марта қилганман» деб айтди. Маткаримов Солихўжа эса: «Мен коммунист ва қизил аскарлардан 50-60 кишини сўйганман, ҳукмларни шахсан ўзим бажарганман» деди. Шундан сўнг суҳбат тўхтаб, ҳаммалари уйларига тарқалишади. Кўпчилик 2-базада тунаб қолишди дейилган ўша маълумотда. Бу маълумот русча ёзилган. Унинг тагида «тўғри таржима қилинди» деган ибора ҳам бор. Афтидан НКВД ишлаш учун кўчириб келтирилган ўзбеклар орасига ҳам агент қўйган кўринади. Чунки бирламчи ҳужжат ўзбек тилида ёзилган. (Херсон вилояти давлат архиви, 4033-жамғарма, 6-рўйхат, 887-иш, 1-варақ).

Николаево вилояти НКВДси қошидаги учликнинг 1938 йил 9 октябрдаги қарори билан қуйидагилар шахсий мулки мусодара қилиниб, ўзлари отиб ташланганлар:

1. Аҳмедов Яҳъё — 1902 йилда туғилган, Ўзбекистондан, қозоқ, 1938 йилда 1 июлда қамоққа олингунгача Херсон вилояти, Скадовский райони, 2-пахтачилик совхози ҳудудида яшаган, шу совхозда ҳисобчи бўлиб хизмат қилган;

2. Назиров Аҳмадали — 1884 йилда туғилган, Ўзбекистондан, ўзбек, 1938 йил 11 июлда қамоққа олингунга қадар Херсон вилояти, Скадовский райони 2-пахтачилик совхози ҳудудида яшаган, шу совхозда ҳар хил ишда ишлаган;

3. Абдувалиев Сайдали — 1893 йили туғилган, Тошкент шаҳридан, ўзбек, 1938 йил 15 июлда қамоққа олингунга қадар Херсон вилояти, Скадовский райони 2-пахтачилик совхози ҳудудида яшаган, шу совхозда пахта қабул қилувчи бўлиб ишлаган.

4. Мирбадалов Соатали — 1899 йилда туғилган, Ўзбекистондан, ўзбек, 1938 йил 18 июлда қамоққа олингунга қадар Херсон вилояти, Скадовский райони 2-пахтачилик совхози ҳудудида яшаб, шу совхозда ҳар хил жойларда ишлаган.

5. Солиев Тўра — 1900 йилда туғилган, Ўзбекистондан, ўзбек, 1938 йил 18 июлда қамоққа олингунга қадар Херсон вилояти, Скадовский райони 2-пахтачилик совхози ҳудудида яшаб, шу совхозда ҳар хил жойларда ишлаган.

6. Назиров Бозорбой — 1895 йилда туғилган, Ўзбекистондан, ўзбек, 1938 йил 18 июлда қамоққа олингунга қадар Херсон вилояти Скадовский райони 2-пахтачилик совхози ҳудудида яшаб, шу совхозда ҳар хил ишда ишлаган.

7. Расулов Исамат —1900 йилда туғилган, Тошкент шаҳридан, ўзбек, 1938 йил 11 июлда қамоққа олингунга қадар Херсон вилояти Скадовский райони 2 -пахтачилик совхозида яшаган ва шу совхозда ҳар хил ишда ишлаган.

8. Эшонов Нурмат—1878 йилда туғилган, Туркманистондан , ўзбек, 1938йил 18 июлда қамоққа олингунга қадар Херсон вилояти Скадовский райони 2-пахтачилик совхозида яшаган, шу совхозда қоровул бўлиб ишлаган.

9. Юсупов Юнусбой—1879 йилда туғилган, Наманган шаҳридан, 1938 йил 10 июлда қамалгунга қадар Херсон вилояти Скадовский райони 1-пахтачилик совхози ҳудудида яшаган, шу совхозда ҳар хил ишларда ишлаган.

10. Ниёзов Беки— 1898 йилда туғилган, Туркманистондан, ўзбек, 1938 йил 19 июлда қамалгунга қадар Херсон вилояти Скадовский райони 1-пахтачилик совхозида ҳар хил ишда ишлаган

11. Садиров Иброҳимбек—1890 йилда туғилган, Қирғизистондан, қирғиз, 1938 йил 4 июлда қамалган, Скадовский районида яшаган ва «Новый путь» колхозида отбоқар бўлган.

12. Худойберганов Аҳмат—1[illegible] йилда туғилган, Қирғизистоннинг Фрунзе шаҳридан, қирғиз, 1938 йил 10 июлда қамалган, Скадовский райони Чолбарс қишлоғида яшаган ва «Новый путь» колхозида боғбон (огородник) бўлган.

13. Алибоев Солижон (Джалибаев Салиджан) — 1900 йилда туғилган, Наманган шаҳридан, ўзбек, 1938 йил 18 июлда қамалган, Скадовский райони 2-пахтачилик совхозида яшаган ва шу совхозда пахта терувчи бўлиб ишлаган.

14. Асронқулов Абдумўмин—1876 йилда туғилган, Ўзбекистондан, ўзбек, 1938 йил 11 июлда қамалган, Скадовский райони 2-пахтачилик совхозида яшаган ва шу совхозда пахта терувчи бўлиб ишлаган.

15. Зоҳидов Усмон—1875 йилда туғилган, Ўзбекистондан, ўзбек, 1938 йил 18 июлда қамалган, Скадовский райони 2-пахтачилик совхозида яшаган ва шу жойда ҳар хил ишларда ишлаган.

16. Сулаймонқулов Раҳмонқул—1874 йилда туғилган, Ўзбекистондан, ўзбек, 1938 йил 18 июлда қамалган, Скадовский райони 2-пахтачилик совхозида яшаган ва шу совхозда қоровул (сторож) бўлиб ишлаган.

17. Турсунқулов Мавлон—1876 йилда туғилган, Ўзбекистондан, ўзбек, 1938 йил 18 июлда қамалган, Скадовский райони 2-пахтачилик совхозида яшаган ва шу совхозда ҳар хил ишда меҳнат қилган.

18. Шаманов Мамасидиқ—1885 йилда туғилган, Ўзбекистондан, ўзбек, 1938 йил 11 июлда қамалгунга қадар Скадовский райони 2-пахтачилик совхозида яшаган, шу совхозда ҳар хил ишда ишлаган.

19.Охунов Матисак—1894 йилда туғилган, Ўзбекистондан, ўзбек, 1938 йил 11июлда қамоққа олингунча, Херсон вилояти, Скадовский райони, 2-пахтачилик совхозида яшаган, турли ишларда ишлаган.

20. Иброҳимов Турғун— 1379 йилда туғилган, Ўзбекистондан, ўзбек, 1938 йил 11 июлда қамоққа олингунга қадар Херсон вилояти, Скадовский 2-пахтачилик совхозида турли ишларда ишлаган.

21. Олтибоев Мирзааҳмад—1900 йилда туғилган, Қирғизистондан, қирғиз, 1938 йил 18 июлда қамоққа олингунга қадар Херсон вилояти, Скадовский райони, 2-пахтачилик совхозида яшаган, шу совхозда ишчи бўлган.

22.Тешабоев Қўзибой — 1887 йилда туғилган, Ўзбекистондан, ўзбек, 1938 йил 18 июлда қамоққа олингунга қадар Херсон вилояти Скадовский райони, 2-пахтачилик совхозида яшаган, шу совхозда ишчи бўлган.

23. Умарбоев Уматалӣ — 1891 йилда туғилган, Ўзбекистондан, ўзбек, 1938 йил 11 июлда қамоққа олингунга қадар Херсон вилояти, Скадовский район, 2-пахтачилик совхозида турли ишларда ишлаган.

24. Рустамов Абдужалил — 1876 йилда туғилган, Ўзбекистондан, ўзбек, 1938 йил 18 июлда қамоққа олингунга қадар Херсон вилояти, Скадовский райони, 2-пахтачилик совхозида турли ишларда ишлаган.

25. Йўлдошев Абдулхамид — 1899 йилда туғилган, Ўзбекистондан, ўзбек, 1938 йил 10 июлда қамоққа олингунга қадар Херсон вилояти, Скадовский райони, 1-пахтачилик совхози ҳудудида яшаган ва шу совхозда турли ишларда хизмат қилган.

26. Мурхамедов Маргази (Мирзахмедов Мергази) — 1888 йилда туғилган, ўзбек, Ўзбекистондан, 1938 йил 19 июлда қамоққа олингунга қадар Херсон вилояти, Скадовский райони, 1-пахтачилик совхози ҳудудида яшаган ва шу совхозда турли ишларда хизмат қилган.

27. Тўрахўжаев Низомхўжа — 1886 йилда туғилган, ўзбек, Ўзбекистондан, 1938 йил 19 июлда қамоққа олингунга қадар Херсон вилояти, Скадовский райони, 1-пахтачилик совхози ҳудудида яшаган ва шу совхозда турли ишларда ишлаган.

28. Ўрозмуҳамедов Исмадёр — 1902 йилда туғилган, ўзбек, Ўзбекистондан, 1938 йил 19 июлда қамоққа олингунга қадар Херсон вилояти, Скадовский райони, 1-пахтачилик совхози ҳудудида яшаган ва шу совхозда турли ишларда ишлаган.

29. Ҳусанбоев Мамашарип — 1890 йилда туғилган, ўзбек, Ўзбекистондан, 1938 йил 19 июлда қамоққа олингунга қадар Херсон вилояти, Скадовский райони, 1-пахтачилик совхози ҳудудида яшаган ва шу совхозда турли ишларда ишлаган.

30. Тоҳиров Акбар — 1896 йилда туғилган, ўзбек, Ўзбекистондан, 1938 йил 11 июлда қамоққа олингунга қадар Херсон вилояти, Скадовский райони, 2-пахтачилик совхози ҳудудида яшаган ва шу совхозда турли ишларда ишлаган.

31. Отажонов Бобониёз — 1895 йилда туғилган, ўзбек, Туркманистондан, 1938 йил 19 июлда қамоққа олингунга қадар Херсон вилояти, Скадовский райони, 1-пахтачилик совхози ҳудудида яшаган ва шу совхозда турли ишларда ишлаган.

32. Султонов Қутум — 1902 йилда туғилган, ўзбек, Туркманистондан, 1939 йил 19 июлда қамоққа олингунга қадар Херсон вилояти, Скадовский райони, 1-пахтачилик совхози ҳудудида яшаган ва шу совхозда турли ишларда ишлаган.

33. Абазов Урут— 1892 йилда туғилган, ўзбек, Туркманистондан, 1938 йил 19 июль қамоққа олингунга қадар Херсон вилояти Скадовский райони 1-пахтачилик совхози ҳудудида яшаган, шу совхозда чўчқабоқарлик қилган.

34. Холназаров Шамшидин — 1888 йилда туғилган, ўзбек, Туркманистондан, 1938 йил 19 июлда қамоққа олингунга қадар Херсон вилояти, Скадовский райони, 1-пахтачилик совхози ҳудудида яшаган ва шу совхозда ишчи бўлган.

35. Юсупхонов Хўжахон— 1881 йилда туғилган. Ўзбекистондан, ўзбек, 1938 йил 7 июлда қамалгунга қадар Херсон вилояти, Скадовский райони, 1-пахтачилик совхози ҳудудида яшаган, шу совхозда пахтачилик бригадасига бригадирлик қилган.

36. Қурбонов Кенжа— 1903 йилда туғилган, ўзбек, Туркманистондан, 1938 йил 19 июлда қамоққа олингунга қадар Херсон вилояти. Скадовский райони, 1-пахтачилик совхози ҳудудида яшаган, шу совхозда ишчи бўлган.

37. Мадраҳимов Худойберган—1886 йилда туғилган, ўзбек, Туркманистондан, 1938 йил 19 июлда қамоққа олингунга қадар Херсон вилояти Скадовский райони 1-пахтачилик совхози ҳудудида яшаган ва шу совхозда чўпонлик қилган.

38. Алимқулов Холдор— 1905 йилда туғилган, Ўзбекистондан, қозоқ, 1938 йил 19 июлда қамоққа олингунга қадар Херсон вилояти Скадовский райони 1-пахтачилик совхози ҳудудида яшаган ва шу совхозда пахтачилик бригадасига бригадирлик қилган.

39. Раджапов Рўзимат— 1886 йилда туғилган, ўзбек, Туркманистондан, 1938 йил 19 июлда қамоққа олингунга қадар Херсон вилояти Скадовский райони 1-пахтачилик совхози ҳудудида яшаган ва шу совхозда турли ишларда ишлаган.

40. Бейташев Қурбонқул— 1872 йилда туғилган, Тошкент шаҳридан, қозоқ, 1938 йил 19 июлда қамоққа олингунга қадар Херсон вилояти Скадовский райони 1-пахтачилик совхози ҳудудида яшаган ва шу совхозда қоровул бўлиб ишлаган.

Яна 16 киши шу қарор билан отилган. Улар Қирғизистон ва Туркманистондан эдилар. Ўша 1938 йил 9 октябрда НКВД учлиги қарори билан отилган 56 маҳбусдан 31 таси ўзбек, 8 таси қирғиз, 4 таси туркман, 2 таси қозоқ, 2 таси рус миллатларидан эдилар.

Яна шу ҳудуддан 100 га яқин қатағон қилинганларни аниқладик, улар ҳақида алоҳида фикр юритамиз. Бу борада қидирув ишлар давом этмоқда. Биздан сургун этилган қулоқлар Украинанинг бошқа ҳудудларида, Қозоғистонда, Шимолий Кавказда ҳам бўлганлиги эътиборга олинса, бу ҳудудларда ҳам 1937-1939 йилларда қатағон кучли бўлиб, унинг ўткир тиғи ўзбек «қулоқлар»ига қадалгани табиийдир. Агар Украина, Шимолий Кавказ, Қозоғистонда 1937-1939 йилларда қатағон қилинган юртдошларимиз ҳам аниқланиб, республикамизнинг ўзида қатағон бўлганлар миқдорига қўшилса, шунда юртимизда бу даврдаги қатағон этилган, отилганларнинг умумий сонини бироз тўғрироқ аниқлаш мумкин бўлади.

Рустамбек ШАМСУТДИНОВ, *Бобур номидаги Андижон давлат университети Ўзбекистон тарихи кафедраси профессори, тарих фанлари доктори, Ўзбекистонда хизмат кўрсатган маданият ходими.*

(Охири. Боши ўтган сонда)

Эси «жойига» кепти

Детройтда яшовчи Пол Уолфнинг эси автоҳалокатда «жойи»га тушганмиш. Бир қарашда бу миш-мишга ўхшаб кетади. Аслида бўлгач воқеа. Пол ўзининг бироз шалоғи чиққан «Форд»ида кетаётганда ҳеч кутилмаганда муюлишдан автофургон чиқиб, машиналар нақд «бурун жанги»га киришган. Уолф боши билан олд ойнага қаттиқ урилиб, бир неча сония ҳушини йўқотди. Буни қарангки, шу дақиқада уйида ўчирилмай қолдирган дазмоли «эсига» тушиб қолди. У кўзини очди-ю, думбалоқ ошган машинанинг синган ойнасидан сирғалиб чиқди. Ёрилиб қон оқаётган бошига дастрўмолчасини босди. Кўчани кесиб ўтиб, йўловчи машинани тўхтатиб, уйига шошилди...

Полициячилар жабрланувчини қидириб, уйига етиб келишганда Пол бир қўлида ҳали совимаган дазмолни ушлаганча, бошидан қон кетиб, ошхонада беҳуш ётарди. Полициячилар Полнинг қўлидаги дазмолу бурқсиган тутунга қараб, вазиятни англашди.

«Қочоқ жабрланувчи»нинг ғалати қилиғини полиция врачи Майкл Дикон шундай изоҳлайди:

— Қаттиқ урилиш натижасида «миянинг қачондир тўхтаган хужайраси» ишлаб кетган. Натижада Полнинг эси жойига келиб, унутиб, қолдирган дазмоли эсига тушган.

Майлида, ҳечдан кўра кеч бўлсаям эси жойига кепти-ку. Буниси яхшику, фақат Полнинг машинасини абжағини чиқарган автофургон ҳайдовчисининг жуфтакни ростлаб қолгани чатоқ бўпти.

Саида САЙХУН тайёрлади

Ўн саккиз минг олам

Тоғларга ярашган виқор

Фориш тумани тоғлар қўйнида жойлашган, яъни Нурота тизма тоғларининг бағридаги тирикликнинг бетакрор гўшаси. Сўлим манзаралари, зилол сувлари, гиёҳларию ўт-ўланлари, бари-барида жаннатнинг нафаси бордек. Ривоят қилишларича, соҳибқирон бобомиз Франциянинг гўзал шаҳри Париж ҳақида эшитганларидан сўнг мазкур жойни унданда гўзал қилишни орзулаб, эътибор қилгану шаҳар қуриб битказишга улгуролмаган эканлар. Бу ҳозирги Форишда яшаётганлар гапи . Аслида тоғларнинг сарвиқор чўққиларию сойликларда асрий мевали дарахтларнинг салобати, минг дардга даво гиёҳларнинг кўрки ҳар қанчалар гўзал.

Фориш тумани Ухум қишлоғида яшовчи Ҳайдар Неъматовнинг таҳририятимизга йўллаган мактуби сабаб, хизмат сафарида бўлдик. Туман марказидан тоғлар қўйнидаги Ухум қишлоғига тортилган йўл қирликлар, адирликлар оша юқорилаб боради. Ўнг тарафда Айдар кўл, чап тарафда Нурота тизма тоғлари, ўртада эса Қизилқум саҳроси ястанган. Буни қаранг, саҳрода шувоқдан бошқа гиёҳ йўқ, тоғлар бағрида тириклик учун нимаики керак бўлса барчаси мужассам, сувликда эса етти хазинанинг бири — турли хилдаги балиқлар, атрофида шаҳарча қад ростлаган. Манзаралар замирида ҳикмат бор, гўё ўзингиздан бадавлатроқни кўрганда сиздан-да ночор ҳам борлигини ёдга олинг, деяётгандек.

Нурота тизма тоғларининг маълум қисми 1960 йилда, гарчи империянинг ҳукмронлигида Северцов қўйлари бўлиб тарихга кирган бўлса-да, ноёб жонивор, чўққилар кўрки алқорлар учун буюртма жой қилинган эди. Тарих биз учун ўрганилмаган саҳифа. Унга ўз миллийлигимизни, азалий атамаларимизни зарҳал ҳарфлар билан киритиш фурсати етди. Ахир қорабайр отларимизни Прежевалский отлари дейиш, минглаб йиллар оша алқор номи билан аталиб келган жониворлар Северцов қўйлари дейилиши ёки тоғлар бағридаги лолаларнинг чор генераллари номи билан аталишини қандай изоҳлаш мумкин? Буюртма майдони ўшанда 36.000 гектарни ташкил этарди. 1975 йилга келиб 22.537 гектари қўриқхонага айлантирилди. 15.639 гектари эса алоҳида қўриқланадиган бўлди.

Ухум қишлоғига борганимизда Давлат қўриқхонасининг қоқ белидан ёриб кирган Ухум ўрмон хўжалиги бўлими ҳам мавжуд экан. Қўриқхона ва ўрмон хўжалиги бирбирига уйқаш бўлса-да, уларнинг вазифалари турлича, ўрмон хўжалигида асрий дарахтлар ҳимояланади, янги ниҳоллар етиштирилади, атроф ўрмонзорларга айлантирилади. Демак, ҳамиша меҳнат қилаётган одамлар билан гавжум бўлади. Қўриқхонада асосан ер юзининг бошқа жойларида учрамайдиган, Қизил китобга киритилган гиёҳлар, тоғ жониворлари, бургутлар, лочинлар, қарчиғайлар ҳимояланади, озиқлантирилади. Тоғ «эгалари» анчайин хуркак, одамлар оёғи теккан жойлардан узоқлашишга ҳаракат қилишади. Бизнингча, мазкур жойда ўрмон хўжалиги ташкил қилиш ўйланмай қилинган ишга ўхшаб кўринди. Чунки, Нурота тоғларининг бағрида табиий ўсадиган ўт-ўланлар, дов-дарахтлардан ташқари, хонаки ўрмон ташкил қилиш мумкин эмас. Чунки темирдек мустаҳкам қатламлардаги тоғ жинслари имкон бермайди, барибир ўсмайди, кўкармайди. Буни Ухум одамлари ҳам тасдиқлашди. Ўрмон қилиш мумкин бўлган сойликларда асрий ёнғоқ, қизил ва сариқ дўлана, наъматак ва бошқа дарахтлар тиғиз ўсган. Ачинарлиси, ўрмон хўжалиги бўлими нозирлари сойликлардан ўзлари учун ёзги уй-жойлар қуриб олишгани, ҳовли деворларини эса бодом дарахти шохларидан қилишганидир.

— Ухумда ўрмон хўжалиги бўлими ташкил қилиш шартмиди? — дея савол билан Фориш ўрмон хўжалиги бошлиғи Эркин Қозоқовга мурожаат қилдик.

— Энди, аввало ўша жойда яшаётган одамлар талаб қилишди. Юқоридан хат мавжуд.

— Ухум ўрмон хўжалиги бўлимининг фаолияти нимадан иборат?

— Давлатга мева топширамиз, доривор гиёҳлар ҳам. Кейин кўчат етиштирилади.

— Бу йил қанча мева топширилди?

— Ёнғоқ ва бошқа меваларни совуқ уриб кетди, топширолмадик. Шундай бўлсада Ухум участкасидан қизил дўлана ва наъматакдан 200-300 кг. топшириш режалаштирилган.

Бошлиқнинг айтишича, ўрмончилар эгаллаб турган майдонда сариқ чой, кийик ўти, тоғ райҳони ва наъматак мавжуд экан. 1992-93 йиллардан буён фаолият юритаётган немис олимларининг таъкидлашича, Нурота тоғларида 7000 хилдаги ўсимлик бор, шундан 260 тури ҳақида ер юзида йўқолиб кетган, деган тахмин мавжуд. Тоғ бағридаги ноёб қазилма бойликларидан ташқари, устки қисмида ҳам миллий бойлигимиз, табобатда қўлланилиши мумкин бўлган шифобахш неъматларимиз бор. Уларни кўз қорачиғидай асраш, кўпайтириш келажак авлодни соғлом, жисмонан бақувват қилиб тарбиялашда қўл келади.

Биз ўрмон хўжалиги Ухум бўлимида бўлганимизда беш минг тур терак, минглаб олма, ўрик, шафтоли ниҳоллари етиштирилаётганини кўрдик. Аммо ниҳолларнинг учларини, пўстлоғини қора мол, қўй, эчки еб қўйгани, бақувват дарахтга айланишига кафолат йўқлиги, ниҳоллар нима учун экилгану нега қаровсиз қолганлиги бизни ажаблантирди.

Ҳайдар Неъматовнинг мактубида қўриқхонадаги мавжуд алқорларнинг ва тўнғизларнинг камайиб кетганлиги ҳам ёзилган эди. Ўрмон хўжалиги Ухум бўлимига қарашли Қарилисойдан ошиб, тоғлар сари ўрлаб бордик. Пиёда чиқиш мушкул, вақтдан ютиш мақсадида отга миндик. Ҳамроҳим қўриқхона бош нозири Баҳром Қосимов ва нозир Сирлибой Бердиевлар билан йўл-йўлакай гаплашиб бордик: «Қирларда алқор кўринмайди-ку?». «Сойликда озгина бўлса ҳам тупроқ бор. Ағдарилган жойларни кўраяпсизми? Бу тўнғизнинг иши, боғбонга ёрдамда. Тўнғиз кундузи ухлайди, қоронғуда емиш ахтариб сойликларга тушади. Алқор эса ўта хушёр жонивор, кўздан панада юришни ёқтиради. Ҳув, ана — Бешбармоқ қояларини кўраяпсизми? Қоянинг бағридаги тепаликка чиқиб олайлик, албатта алқорни кўрасиз!» — дейди бош нозир. Жиззах вилоятига қарашли Нурота Давлат қўриқхонаси ҳудудига кирган сайин қизил, сариқ дўлана, наъматак, тоғ олчаси сингари дармонбахш меваларга шохларини тўлдирган дарахтлар кўпроқ кўзга ташлана бошлади.

Қизил дўлананинг юракка фойдаси бор, дейишади. Дарахтдан эндигина узилган меванинг таъми барибир бошқачада. Тепаликка яқинлашганимизда оддийгина пахсали девор тикланиб, чўпдари қилиб ёпилган уйча кўринди.

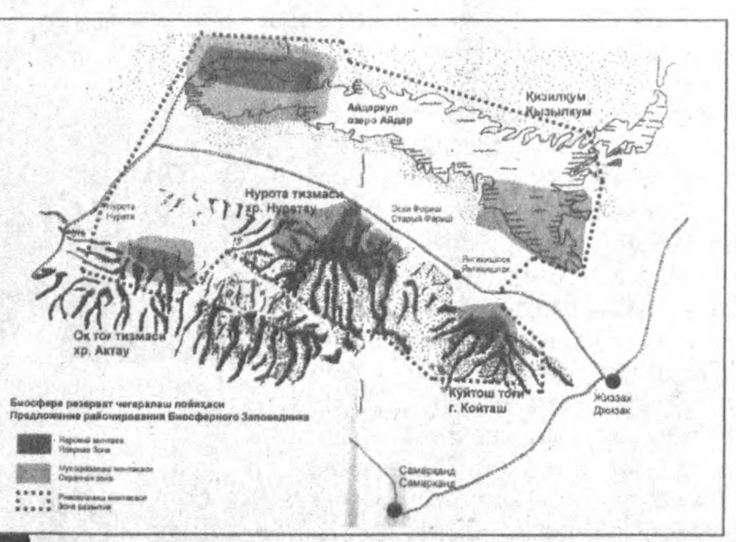

— Нозирлар дам оладиган жойми?— сўрайман Сирлибойдан.

— Йўқ, ака, бу ерда Ҳисор отанинг қабри бор. У киши авлиё одам бўлган. Дуолари ижобат бўлган. Оддийгина чайласидан кечалари нур таралиб турар экан атрофга.

Йўлимиз Ҳисор ота қабрлари ёнидан ўтар экан. Зиёрат қилдик. Мўъжазгина қабр атрофи тозаланган, қабр бошига тош ўрнатишибди. Узоқдан келадиган зиёратчиларга қулай бўлсин деб уйча қуришибди, ичида қозон-товоқ, чой идиш, қошиқ, капгиру кўрпа-кўрпачаларгача бор. Халқимизни имон бирлаштиришига шубҳа қилмайсиз буни кўриб.

Тепаликка чиқдик. «Ҳув ана, кўраяпсизми, алқорлар суруви. Қўчқори ётиб олибди, совлиқлари ўтлаяпти, жониворлар!» — деб қолди бош нозир. Қанча тикилмай кўролмадим. Қарилисой тепаликлари нозири Қурбон ота дурбин узатди. Ахири топдим, қўчқорининг шохлари қайрилган, бахайбат. Совлиқларининг эса шохлари тик ўсган. Сариқ жунли, қуйруғи оқ, оёқлари тик жонивор. Битта совлиғи биз тарафга тикилиб олган, қимир этмайди.

— Сойликларда ўт кўп бўлса ҳам нега улар тоғларнинг бағрида? — савол бераман.

— Тоғ одамларининг тирикчилиги, рўзғори бутлиги тоғлар бағридан. Кимдир ўтин кесгани, кимдир мева тергани келади. Яна кимдир мол боқади. Алқорлар эҳтиёткор, одамларнинг қўли етмайдиган жойларга кўтарилишади, — дейди Қурбон ота.

— Тартиббузар овчилар ҳам бордир?

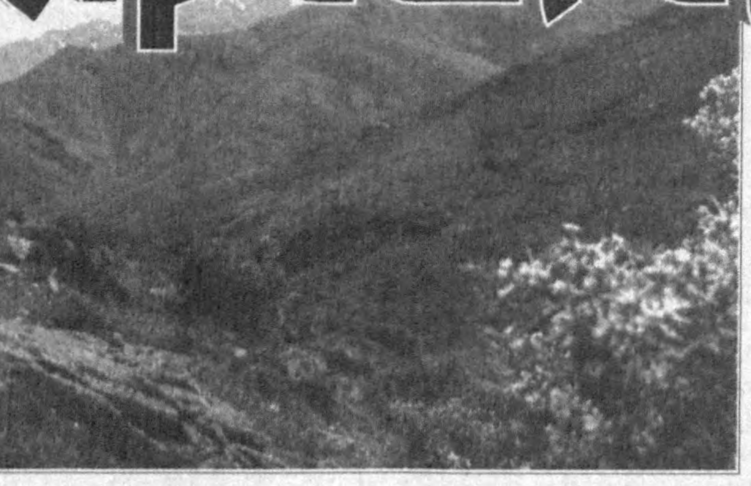

— Бир гал «Бешбармоқ» қоялари тарафдан ўқ овози эшитилди. Нозирларни олдиму югурдим. Қояга ўрлаб бордик. Бир одам қўлида милтиқ бемалол ов қилиб юрибди. Ов қилишни бас қилишни, қуролни топширишни айтдим. Даб-дурустдан милтиқни менга тўғрилаб отиб қолса, ҳайрият Худога деганим бор экан ўқ тегмади. У қочди биз қувдик. Бундай одамларни тутишнинг ўзи бўлмайди. Ўтган йилнинг баҳор ойларида ҳам шунга ўхшаш воқеа бўлган эди. Кечки пайт пилла қуртига энди барг солиб, чойга ўтиргандим, пистон овози эшитилди. Тўрт-беш киши бўлиб чиқиб бордик. «Бешбармоқ» қояларида ҳамда «Парандоз» қояларида кабутарлар кўп, у ерларда ғорлар бор, уя қуришади. Қушларнинг шовқинида бизни сезишмади. Қоя бағрига борганимизда бодомнинг тагига чўкдик, атрофни кузата бошладик, қоронғуда ҳеч кимни кўриб бўлмасди. Шунда Михли ака чақириб қолди: «топдим!». Бордик. Улкан тошнинг биқинида катта қоп, устига дарахт шаббаси ёпилган. Ҳеч биримиз қопни очишга бетламадик, сабаби эгасини тополмасак, одамлар ўзлари отиб келишган дейишлари тайин. Мен жазм қилдим. Иккита алқорни отишга улгуришибди. Териси шилинган, ичак-човоғи олинган. Қопнинг атрофига ўтириб олдик. Тонг оқара бошлаганда овоз келди: «Қопни олиб чиқ!». Шунда биз: «Гўштни ейиб қўйдим. Ёрдам бер!» — деб овоз бердик. Ахири ушладик. Энди ука, қўриқлашнинг ўзи бўлмаяпти. Бир томондан бизга тегишли қисми сим тортилмаган, тоғнинг нариги бетида Самарқанд вилояти ҳудуди жойлашган Қарилисойга ўхшаш сойликлар тўққизта, ҳар бирида тоғ ошиб ўтган ёлғиз оёқ йўл мавжуд. Бир пайтлари «Буюк ипак йўли» шу жойдан ҳам ўтган деган гап юради, — дейди Баҳром Қосимов.

Тепаликка чиқиб борарканмиз икки-уч бор алқорлар сурувини учратдик. Қурбон отанинг айтишича: гала бўлиб ўтлаётганда, албатта биттасини қоровул қилишар экан. Қолгани бемалол ўтлайвераркан, худди ҳеч нарса бўлмаётгандек. Ақлли жониворда! Хатда айтилгани каби уларнинг камайиб кетганлигини аниқлаш анча мушкул. Чунки, қўриқхонанинг барча ҳудудларини айланиб чиқиш учун ҳафталаб юриш керак, яна сиз бир чўққидан бошқа чўққига кўтарилганингизча алқорлар ҳам чўққи ошиб юраркан.

— Жониворларнинг сонини қандай аниқлайсизлар? — сўрайман Жиззах вилоятига қарашли Нурота Давлат қўриқхонаси директори Қўчқор Қўрғоновдан.

— Йилига икки марта, яъни май ва ноябрнинг ўрталарида оммавий сафарбарлик орқали санаб чиқамиз. Ҳар бир сойликлар бўйлаб уч-тўрт кишидан иборат гуруҳ саҳарлаб чиқиб кетади. Йўлида учраган ҳайвонларни сонини, эркаги, урғочиси қанчалигини, соат нечада, қайси йўналишга қараб кетаётганлигини дафтарга қайд қилиб боришади. Бир тепаликда соат 10 да учраган алқорлар галаси йўналишига қараб иккинчи тепаликда 11 атрофида пайдо бўлса саноққа кирмайди. Май ойидаги ҳисобга қараганда 1600 тача алқор, 200 тача тўнғиз, 80 та тулки, 10 та бўри, 8000 тача каклик, 30 та бургут борлиги аниқланган. Кабутарларнинг эса саноғи йўқ.

— 1998 йилги ҳисобга қараганда анча камайганга ўхшайди.

— Тўғри, икки-уч юзтага фарқи бор. Лекин қўриқхона уч вилоят ҳудудида бўлганлиги сабаб, бир гал бизда кўпайиб кетади, бир гал бошқа жойда. Уларни бир ерда тутиб туриш қийин. Иқлим шароити, одамларнинг безовта қилишлари ҳам уларни бир жойдан иккинчи жойга кўчиб юришга мажбур қилади. Алқорларни хонакилаштиришга ҳам ҳаракат қилдик, денгиз сатҳидан 2169 метр баландликдаги «Ҳаётбоши» деган жойда тажриба участкамиз бор, у ерда немис олимлари ЮНЕСКО дастурига асосан қўриқхонани биосферага айлантириш устида иш олиб боришаяпти. «Ҳаётбоши»да қўра қилиб тўққизта алқорни қамадик. Лекин озод яшашга ўрганган жонивор бари бир қўлга ўрганмас экан. Қўчқори ўлиб қолди.

— Яқинда телевизорда кўрсатишди, 10 дан ошиқ лочинни чегарадан олиб ўтмоқчи бўлган хориж фуқаролари божхона ходимлари томонидан қўлга олинибди. Арабистонга олиб боришмоқчи экан. Қолаверса, шўролар даврида марказга ҳар бири учун уч минг доллар тўлаб уч дона лочинни араблар сотиб олишган экан, мазкур лочинлар Форишдан олиб кетилган. Юртимиз лочинларига араблар нега бунча қизиқишмоқда?

— Лочин ов қуши. Бундан ташқари кексаларнинг айтишича, лочиннинг қонини ичган одам дардга чалинмас эмиш, узоқ яшармиш, яна ким билади, дейсиз.

Ушбу қўриқхона ҳудудида18 турдаги ҳайвонлар, 135 турдаги қушлар, 1 турдаги, яъни ширмой (маринка) балиғи учрайди. Яқин-яқиндан бошлаб бир жуфт лайлак чўққиларнинг бирига ин қура бошлабди. Табиат жамиятни тўлдирувчи куч. Унинг ҳар бир зарраси ҳаётнинг мукаммаллигига замин яратади. Нурота тоғ тизмаларига ноябрь ойидан бошлаб қор туша бошлайди. Шамолнинг таъсирида тоғ ёнбағирларида, қирликларнинг уйдим-чуқур жойларида қор тўпланиб куртик ҳосил бўлади. Алқорларнинг туёқлари тик бўлганлиги сабаб, куртикларга дуч келишса ботиб қолади, чиқиб кетолмайди. Бўрилар жуда айёр, улар ўлжасини айнан куртикларга қувлаб боришади. Сойликларда эса ўрмончилар тирикчилик билан овора. Жониворларнинг кўпайишига имкон торайгандан торайиб бормоқда. Табиатнинг ноёб жониворини асраб қолишга қурбимиз етармикан?

Юсуф ЖЎРАЕВ,
«Ўзбекистон овози» мухбири

---

82 ёшли газетхон

«Обуна — 2000»

— 1939 йили Тошкент педагогика билим юртини тамомлаганимдан буён «Ўзбекистон овози» газетасини ўқийман. Ҳеч эсимдан чиқмайди. 1939 йил 17 ноябрда Финляндия урушига кетаётиб газетанинг бир неча сонини олволгандим. Роса қўл келди. Газеталарни сафимиздаги ўзбеклар қўлма-қўл қилиб ўқишди. Газетанинг қадри ўшанда билинди. Шу-шу у менинг меҳрибон дўстим, ҳамроҳимга айланди. Фронтга келиб қолган сонларини ҳам сақлаб қўйиб, галма-галдан ўқирдик. Айрим сонларини бутун қисмимиздаги ўзбеклар ўқирди десам муболаға бўлмас.

Юқоридаги ҳикояни сўзлаётган отахон ҳозир 82 ёшдалар. Ҳануз «Ўзбекистон овози» газетасини ўқийдилар. Куни кеча газетага 2000 йил учун ҳам обуна бўлганликлари ҳақидаги квитанцияни кўтариб, таҳририятга келиб қолдилар. Қўлларида иккита тўплам ҳам бор эди. Отахон газетамизда чиққан одоб-аҳлоқ, ҳайвонот дунёси ҳақидаги мақолаларни, айни пайтда ҳикматларни тўплаб, китоб қилибдилар.

— Бу қўлбола китобдан 6 та. Эсини таниб қолган набираларимга биттадан совға қилганман. Улар буни «Бобо китоб» деб аташади. Умрим борича бу газетани қўлимдан қўймайман. Келгуси йилларда ҳам Худо хоҳласа, албатта, обуна бўламан, — дейди уруш ва меҳнат фахрийси, ХДП аъзоси Баширулло ота Раҳматуллаев — Ниятим битта. Газетамиз янада ўқимишли бўлаверсин. Бундан мен каби газетхонлар манфаатдор. Мураббий бўлганим учун бутун умримни ёш авлодни тарбиялашга бахшида этдим. Муҳтарам Президентимиз Ислом Каримов 2000 йилни «Соғлом авлод йили», деб эълон қилдилар. Баркамол ва келажаги порлоқ бўлган авлод учун соғлом фикрли газета жуда зарур. «Ўзбекистон овози» шундай газета бўлиб қолсин.

Юнус ЗИЁДОВ

ФМТ-1

"Ўзбекистон почтаси" Давлат-Акционерлик компанияси

АБОНЕНТЛИК Газета 220 Нашр индекси

ЎЗБЕКИСТОН ОВОЗИ

Обуна сони

2000 йил учун (ойлар бўйича)

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12

Қаерга (почта индекси) (манзилгоҳ)

Кимга (Фамилияси, исми ва отасининг исми)

ФМТ-1

п.в Жойи

Нашрга етказиш варақаси

220 Нашр индекси

ЎЗБЕКИСТОН ОВОЗИ

Обунани янги манзилга юбориш	Баҳоси	сўм	обуна сони
	Баҳоси	сўм	

2000 йил учун (ойлар бўйича)

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12

Қаерга (почта индекси) (манзилгоҳ)

Кимга

Ҳурматли ҳамюртлар!

Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 1999 йил 10 декабрь кунидаги 591-Ф сонли фармойишига асосан халқ хўжалиги ва аҳоли турар жойларида ёнғин хавфсизлиги тадбирларини кучайтириш мақсадида 15 декабрдан 15 январгача республикада ёнғин хавфсизлиги ойлиги ўтказилади.

Азиз ватандошлар! Ёнғин хавфсизлиги қоидаларига риоя қилиш билан Сиз давлат ва шахсий мулкингизни ёнғиндан асрашингиз, шунингдек, яқинларингиз ва фарзандларингиз хавфсизлигини таъминлашингиз мумкин.

Ўзбекистон Республикаси Ички ишлар вазирлиги Сизлардан ёнғин хавфсизлиги ойлигининг ўтказилишида фаол қатнашишларингизни сўрайди.

Майдонда белбоғли йигитлар

Якшанба куни Белоруссия пойтахтида кураш бўйича биринчи марта Европа чемпионати ўтказиладиган бўлиб турибди. Бу беллашувда 13 мамлакат вакилларининг қатнашиши мўлжалланилаётгани эса курашга қизиқиш ва эътиборнинг тобора ортиб бораётганини кўрсатади. Эртага эса пойтахтимизнинг ЖАР спорт мажмуида «Белбоғли кураш» халқаро беллашуви бошланади. Курашнинг фарғонача усули бўйича ўтказиладиган бу беллашувларда Қозоғистон, Қирғизистон, Тожикистон, Туркманистон ва Ўзбекистон йигитларининг майдонга тушишлари кутилмоқда.

Сайдираҳмон Шоабдиевич МИРЗАЕВ

Ўзбекистон фани оғир жудоликка учради. Геология-минералогия фанлари доктори, профессор Сайдираҳмон Шоабдиевич Мирзаев 1999 йил 12 декабрь куни 67 ёшида ҳаётдан кўз юмди.

С. Мирзаев 1932 йилда Тошкент шаҳрида оддий деҳқон оиласида туғилди. У 1949 йилда ўрта мактабни аъло баҳолар билан тугатиб, Тошкент Политехника институтининг геология-қидирув факультетига ўқишга кириб, уни 1954 йилда имтиёзли тугатди. Шундан сўнг ўқишни аспирантурада давом эттирди. 1958 йили эса геология-минералогия фанлари илмий даражасини олди. 1961 йилгача ассистент ва катта ўқитувчи сифатида фаолият кўрсатди. Кейинчалик Ўзбекистон геология ва муҳандислик геология институтининг лабораториясига мудирлик қилди.

С. Мирзаев 1970 йилда фан доктори, бир йил ўтгач эса профессорлик илмий даражасига сазовор бўлди. 1976 йилда Тошкент Ирригация ва қишлоқ хўжалигини механизациялаштириш муҳандислари институтига ишга ўтиб, сув ресурсларидан комплекс фойдаланиш ва уларни муҳофаза қилиш кафедраси бўлимига мудирлик қилди. 1980-1985 йилларда шу институтда гидромелиорация факультетида декан лавозимида иш юритди. Институт қошида илмий текшириш лабораторияси ташкил этиб, раҳбарлик қилди.

С. Мирзаев раҳбарлигида катта илмий мактаб яратилди. Унинг шогирдларидан 2 нафари фан доктори, 30 га яқини фан номзоди даражасини олди. Олимнинг кўплаб шогирдлари Вьетнам, Гвинея, Жазоир, Куба, Ироқ ва бошқа мамлакатларда самарали меҳнат қилишмоқда.

С. Мирзаевнинг меҳнатлари Ўзбекистон Республикаси ҳукумати томонидан муносиб тақдирланган. У қатор орден ҳамда медаллар билан мукофотланган. У Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси депутати сифатида ҳам қизғин фаолият кўрсатди.

С. Мирзаев фаол жамоатчи сифатида ҳам танилган эди. У Акмал Икромов туманидаги Ойдин Собирова номли маҳалла фуқаролар йиғинига раислик қилди. Шунингдек, ўз маҳалласининг обод бўлишига, ёшларни Ватанга муҳаббат руҳида тарбиялашга катта ҳисса қўшган эди.

Таниқли олим, ажойиб инсон Сайдираҳмон Мирзаевнинг порлоқ хотираси унинг дўстлари, маҳалладошлари қалбида абадий яшайди.

Бир гуруҳ дўстлари

Қорақалпоғистон Республикаси Вазирлар Кенгаши капитал қурилиш бошқармаси томонидан мебель, инвентарлар олиш учун Тошкент шаҳри «коллеж, лицей — таъминот» Бош бошқармасига — Нуржонов Шукурилла номига 1999 йил 27 ноябрда берилган № 750, 752, 753, 754, 755, 756, 757 рақамли ишонч қоғозлари йўқолганлиги сабабли
БЕКОР ҚИЛИНАДИ.

Тошкент шаҳар Шайхонтоҳур туманидаги «Деҳқон — таъминотчи» шўъба корхонаси
ТУГАТИЛАДИ
Даъво ва эътирозлар эълон чиққан кундан бошлаб 2 ой муддат ичида қабул қилинади. Мурожаат учун телефон: 137-57-91.

«Оқтошдон» акциядорлик жамиятининг умумий йиғилиши
1999 йил 27 декабрь куни соат 10.00 да жамият клубида ўтказилади.
КУН ТАРТИБИ:
1. Ўзбекистон — Италия қўшма корхонаси ташкил этилаётганлиги муносабати билан мулкни бегоналаштириш тўғрисида.

Бош муҳаррир
Азим СУЮН

Таҳрир ҳайъати
Абдулла ОРИПОВ
Абдулҳафиз ЖАЛОЛОВ
Азиз НОСИРОВ
Қозоқбой ЙЎЛДОШЕВ
Ислом ШОҒУЛОМОВ
Норбобо ШАКАРОВ (бош муҳаррирнинг биринчи ўринбосари)
Алимқул СУЛТОНОВ (бош муҳаррир ўринбосари)
Андрей ОРЛОВ (бош муҳаррир ўринбосари «Голос Узбекистана»)
Бахтиёр ҲАМИДОВ (масъул котиб — «Ўзбекистон овози»)
Валерий ЛАБАРЕШНИХ (масъул котиб — «Голос Узбекистана»)

ЎЗБЕКИСТОН ОВОЗИ
ГОЛОС УЗБЕКИСТАНА

МУАССИС: ЎЗБЕКИСТОН ХАЛҚ ДЕМОКРАТИК ПАРТИЯСИ МАРКАЗИЙ КЕНГАШИ

БЎЛИМЛАР:
Сиёсат — 133-20-36
Иқтисодиёт — 133-76-04
Маънавият — 133-07-20
Хатлар ва оммавий ишлар — 133-12-56, 136-55-16
Ахборот — 133-12-56
Котибият — 133-21-43

Факс — 133-38-55, 133-47-80, 133-73-43, 133-06-83

ВИЛОЯТ МУХБИРЛАРИ:
Андижонда — 25-16-16;
Бухорода — 23-51-40;
Гулистонда — 25-16-22;
Жиззахда — 3-29-44;
Навоийда — 3-39-20;
Наманганда — 6-43-43;
Нукусда — 222-70-12;
Самарқандда — 35-20-54;
Тошкентда — 133-12-56;
Урганчда — 226-51-35;
Фарғонада — 26-46-84;
Қаршида — 4-61-35;
Термизда — 3-79-98.

МАНЗИЛИМИЗ: 700000. ТОШКЕНТ. МАТБУОТЧИЛАР КЎЧАСИ, 32-УЙ.

Навбатчи муҳаррир *Ҳайдар НОСИРОВ*, навбатчи *Шуҳрат ТЎПАЕВ*.

Газета «Ўзбекистон овози»нинг компьютер марказида терилди ва саҳифаланди. Саҳифаловчи-дастурчи Бахтиёр ЖУМАНОВ

«Шарқ» нашриёт-матбаа концерни босмахонаси.
Корхона манзили: Буюк Турон кўчаси, 41-уй.

Рўйхатдан ўтиш тартиби №00004
Газета офсет усулида, А—2 форматида, 16.512 нусхада босилди.
•
Ҳажми 2 босма табоқ.
•
«Ўзбекистон овози» материалларини кўчириб босиш фақат таҳририят рухсати билан амалга оширилади.
•
Г — 0985

Босишга топшириш вақти – 21.00.
Топширилди – 1.00.
1 2 3 4 5 6.

СОТУВДА ЭРКИН НАРХДА